ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,521 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1904, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 27—9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ — 3 ԶԻԼԿԱՏԷ, 1322—27 ՔԷԱՆՈՒՆԻ ԷՎ' 1320. — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنيجه يومى وسياسى غزته، صاحب امتياز و مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سى باب عالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرولى
دائره مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

Պոլսական Տեսարաններ

ՍԱՐԸԵԱՐԻ ՔԻՒՐՍԱԱԼԸ (KURSAAL)

Եէնի-Մահալլէի նաւամատոյցին մօտ, էն աչքի զարնող զբօսարանը, Եօրկօին քազինօն է, Սարըեարի Քիւրսաալը։ Եւրոպայի բոլոր ամառոց քաղաքները, ջուրի քաղաքները, ձմեռնային կայանները, նոյնիսկ երբեմն սովորական պարզ քաղաքներ ալ, ունին իրենց անխուսափելի Kursaalը, որ կեդրոնն է զբօսաշրջիկներուն, այցելուներուն, օտարականներուն հաւաքումին, եռուզեռումին, զբօսանքներուն։ Հոն կան պարտէզներ, պարասրահներ, ընթերցարաններ, թատրոններ, խաղարաններ, խմարաններ, արձակուրդի մէջ եղող պզտիկները օգտակարապէս զբօսցնելու համար պէտք եղած ամէն զանազանութիւններ, մարմնամարզի ու «Sport»ի յատուկ մասեր և մտքէ անցած ու չանցած ամէն տեսակ բաներ, որոնց վրայ հիմա տեղս ու ժամանակս չեն ներեր որ խօսիմ երկարօրէն։ Եօրկօին քազինօն վերոյիշեալ բաներէն ոչ մէկը ունի անշուշտ, բայց ոչ նուազ կրնայ պարծիլ, Սարըեարի Քիւրսաալն ըլլալուն համար, եթէ ամէն համեմատութիւնները պահենք. Սարըեար, իր բրածոյ ժողովուրդը, ու ամառուան ոչ նուազ չուկայիկ հիւրերը, իրենց արդի յեանեալ բարքերով ու ըմբռնումներով, անկէ աւելիին բաղձալու յաւակնութիւնը չեն կրնար ունենալ արդէն, քանի որ ի սպառ համ չեն առներ, պարէ, «Sport»է, մարմնամարզէ, թատրոնէ, ընթերցումէ։ Կ'ուզեն միայն խաղալ ու խմել, զորս հոս եկող մը կրնայ լիովին գտնալ ու վայելել։

Եօրկօյին համբաւաւոր ու հիւրընկալ պանդոկին տակի մասն ամբողջովին գրաւող զբօսարանը, կ'երկարի ու կը մխուի ջուրին մէջ, տարածուն քարափով մը, որուն վրայ գոց է և որ աղւոր դիրք մը ունի, կապոյտ կոհակներուն մէջ բռնուած չքեղ կղզեակի մը պէս։ Իր չուրջի ցած, փայտէ, խարխուլ ու աղքատիկ զբօսարաններուն վրայ կ'իշխէ ան ու կ'ընկճէ զանոնք իր յաճախորդներուն ու պաճուճանքին պերճութեանը տակ։ Գէթ անգամ մը հոն ոտք չի դնողը, ամառը Սարըեար գացած չի սեպուիր բնաւ։ Առաւօտները գործի գացողները, մէյ մը կը հանդիպին հոն, իբր թէ չոգենաւին սպասելու, կամ նախաճաշ ընելու և կամ պարզապէս բաժակ մը բանելու համար իրարու։ Բայց իսկապէս, գեղին մէջ անցած դարձածը, ընտանեկան, հետաքրքրական ու գայթակղական դէպքերը իմանալու կամ իմացնելու և կամ եթէ ժամանակ կայ, բաժին մը նարտ կամ թուղթ դարձնելու համար։ Գործ չունեցողները մինչև իրիկուն հոն են։ Ժամանցը չէ որ կ'պակսի հոն, ոչ ալ աւելի զուարճալի տեղ մը կրնան գտնալ Սարըեարի մէջ։ Ցորեկ գիշեր, եկող գացողներու, կին կամ այր ճաշողներու բազմութիւն մը ինքնին հետաքրքրութեան միայուն առարկայ ու գիտողութեան առատ նիւթ կ'մատակարարէ։ Եթէ ամէն մեղքիս վըրայ, գրպանը լեցուն նորընծայ մըն ալ ձեռք անցընեն ու սոթռեն, Աստուած պէրէքէթ տայ։ Անոր կենդանութեանը օղիի սեղաններ կ'սարքուին։

Բայց քազինօին օրը, բուն իսկ կէսօրէն վերջն է որ կ'սկսի, երբ մանաւանդ կիներու բազմութիւն մը կ'սկսի հոսիլ ու պտուտքիլ, առանց ընդհատումի, մինչև իրիկուն, մինչև վերադարձը իրենց ամուսիններուն, մինչև գիշեր, մինչև ճաշի ատեն որ կ'յետաձգուի, կ'յետաձգուի իր կարգին, մինչև ուշ ատեն, մինչև կէս գիշերին մէկ ժամ մնացած, երբեմն նոյն իսկ մինչև կէս գիշեր։ Անհաւատալի՛։ Ալ ամէն կողմէն օղին ուղղօրէն կ'հոսի, բազմապատիկ աղանդերներու եղբայրական ողջագուրումին մէջ։ Շատ քիչեր միայն, մէկ-երկու դեռատի օրիորդներ կամ նրբացած զիւպպէններ, գարեջուր կը խմեն, աւելի ցոյցի կամ իսկապէս երևալու համար։ Ֆիոնին սեղանը կ'հովանաւորէ իր պատուական նախագահութեանը տակ։ Չեմ յիշեր բնաւ Պոլսի մէջ տեսած ըլլալ տեղ մը, ուր կիները համախմբուած այսպէս, չատ բնական բանի մը պէս, այսչափ համարձակօրէն, էրիկ մարդերու նման ու թերևս աւելի չարաչար կերպով ալքօլ կուլ տան։ Սկիզբները, անգամ մը զարմանքով, երկու բարեկամներ իրարու ցուցնել կուտանք անօրինակ ու անախորժ այդ բանը, անգիտակցաբար քիչ մը բարձր խօսելով թերևս, քանի որ մեր մօտը նստած դեռատի ու գեղանի օրիորդ մը, որ իր մօրաքրոջը հետ գաւաթ գաւաթի վրայ կ'պարպէր կծու մաստիքա մը, կը լսէ ըսածնիս և գինովութենէ պզտիկցած իր անուշիկ, պլրոտ աչքերը քթթելով ու շրթունքը հեգնական ջնորհալի rictusի մը մէջ կծկելով, անմիջապէս ու անուղղակի կերպով կ'պատասխանէ.

—Կիներուն խմելը զարմանք կ'պատճառէ եղեր կարգ մը puritain պարոններու։ Դեռ ծա՛րն էք ծրարոց։ Ասոր փէմինիզմ կ'ըսեն, փէմինի՛զմ։

—Տէր-ողորմեա՛, տէր-ողորմեա՛, Աստուած տանք պիծերէն պահէ, կ'ձայնէ մեր կռնակէն, ծերունի կին մը, իր խանվէի պարպուած գաւաթին առջև մտածկոտ ու գայթակղած,—անգիտակից հակալքոլական։

Ամբողջ ամառը, ամիսներով այսպէս, ամէն իրիկուն, ասեղ ձգելու չափ տեղ չէր ըլլար հոն, կիներուն ընդղներով, խաղամոլներով, խաղ կանչողներով, կիներով, տղաքներով, բազմութիւնով և կարելի չէ գրիչով նկարագրել խառնիճաղանճութիւնը, տակնուվրայութիւնը, այլանդակութիւնները, հետաքրքրաշարժ բաները, այդ սեղմ ու հոծ չրջանակին որ քարեղէն թերակղզիի մը պէս կ'երկարէր, ծովին մէջ, չփչփացող ալիքներուն լըղուցռութեան անձնատուր։ Եւ այս տարի աներևակայելի բազմութիւն մը խուժած ու խռնուած ըլլալով բովանդակ ամարային մէջ, բնական է որ մեր քիւրսաալն ալ չատ փայլուն օրեր ու բացառիկ յաջողութիւն պիտի ունենար։ Բայց օդին ու պարագաներուն հաշուագէտ մէկ զուգադիպութիւնովը, ամբողջ ամառուան խայտացող այդ եղանակին մէջ իր ամէնէն փառաւոր, ամէնէն անմոռանալի, ամէնէն արտառոց ժամանակամիջոցը եղաւ Մաչի տօնին կիրակի գիշերը։

Արդէն իսկ յաճախորդներու խընճաբնճ լէգէոններ կան ամբողջովին գրաւած բոլոր պանդոկները ու չրջակայ զբօսավայրերը։ Բայց իրիկուան համար մասնաւորապէս, Բազար-Պաչիի մէջ, մեծ պատրաստութիւններ կան տեսնուած, այս վերջին տաղաւարին,—որ տեսակ մը հրաժեշտի ողջոյն է հիւրերուն ու օրական այցելուներուն,—կարելի եղածին չափ չմարթեմը չատ ընելու և Աստուածածինի տօնական օրերուն չուայտ զուարճանքին մէկ նոր ապագրութիւնը տալու նպատակով։ Օրը մեղմ, բայց երկինք ամպամած է ամբողջ օրը և երբ իրիկուան, բոլոր հեռաւոր պտոյտներէ վերադարձողները կ'դիմեն Բազար-Պաչի, ուրկէ արդէն իսկ հովարտաի նորանոր հոսեր կուգան, անձրև մըն է կ'փրթի, տաղտկալի, փոթորկոտ, երկարատև, ճիճխանք անձրև մը։ Եւ ժողովուրդին կուռ ալիքները չուտով կ'սկսին հալիլ ու ընկրկել անոր խիտ կաթիլներուն տակ։ Բազար-Պաչի դժբախտութիւնը կ'ունենայ, դեռ չի լեցուած, տասը վայրկեանի մէջ ամայանալու և նուագածուները՝ դատարկ սրահի մը առջև եւլլող դերասաններու պէս անճրկած կը մնան լոյսերուն ու պարապ աթոռներուն մէջտեղը, զորս կ'փութան ժողվել յուսահատ կարսոններ։ Շատ չանցած, անակնկալ հրաւէր մը կուգայ հանէնտէներուն, որոնք պայծառացած դէմքերով կ'մեկնին մութին մէջէն, ցնծէն աւելի իրենց հրճուանքէն ցատքոտելով։

Բազար-Պաչիի զբօսավայրը չատ յարմար է գիշերային խրախճանքի ու զուարճութեան, ինչու որ գեղին հեռաւոր մէկ ծայրն է քաշուած ան, ուր եթէ չմարթեմը, չուայտանքը ու ժխորը մինչև առտու ալ տևեն, ոչ ոք անհանգիստ կ'ըլլայ քունէն, բացի քանի մը չատ մօտակայ սուրճէ։ Մինչդեռ Եօրկօի քազինօն, գեղին կեդրոնը, նաւամատոյցի հրապարակին ու չուկային էն ճիվճիվլի տեղը ըլլալով, որուն չուրջը բոլորուած ու վերևը՝ լերան կողին դիզուած են տուններուն մեծամասնութիւնը, պզտիկ նուագածութիւն մը, աղմկալի զբօսանք մը, բացառիկ հանդիսաւորութիւն մը չուտով կ'իմացուին ու կ'արձագանգեն բովանդակ գեղին մէջ ու չրջակաները։

Այդ գիշերը, քիւրսաալը վերով վարով լեցուն է արդէն իրեն սեպհական հիւրերով։ Երևակայեցէք որ Բազար—Պաչիէն փախած զբօսասէրներուն մեծ մասն ալ հոս եկած է, երբ անձրևէ պատսպարուած ու ժամանցի միակ յարմար ու վայելուչ վայր մը։ Ադ ալ չի բաւելով երբ հովարտաի մը հրաւէրին վրայ հանէնտէները կուգան հոն ու կ'սկսին փասըլ, ամբողջ գեղը կարծես թմբկահար կ'արթննայ ու կ'թնդայ և անձրևէն սրտնեղած ու ակամայ փակուած անձեր, կ'բացագանչեն ամէն կողմէն, խնդապատար ու անկրծակներու եկած։

—Բա՛ հագուեցէք, տղաքներ. Եօրկօին քազինօն կ'ըլլայ կ'ըլլայ կ'նստի կոր։

Այդ պահուն Եօրկօին քազինօն իրաւ իր apothéoseին մէջն է։ Խելքէ միտքէ չանցած բազմութիւն մը՝ զոր ալ սկսած են ետ ճամբել, տեղի անձկութեան պատճառով, նոյն ինքն զբօսարանին տէրը ու բարեկարգութեան հսկող պաշտօնեաներ։ Շատեր անձրևին տակ պահ մ'սպասելէ, առաջնելէ կամ բարկանալէ ետքը յուսահատ կ'վերադառնան ցեխոտ զառիվերներէ կրկին մագլցելու համար զայրագին։

Ներսը, նոյն իսկ քազինօի սրահին մէջ ու քարակոփ դարատափին վրայ, լոյսերը եռապատկուած քառապատկուած են։ Ճըշմարիտ լուսավառութիւն մը։ Երփներանգ անխուսափելի դրօշիկներ կ'ծածանին ձեղունին տակ, սիւներուն վրայ, լոյսերուն ու ամէն կողմ վխտացող ծաղկաւէտ թաղարներուն մէջտեղուանքը և զբօսարանին չուրջը, լոյսի ու մութի սահմաններուն մէջ։ Տեսակ տեսակ կերակուրներու հոտեր, և կրակի, մսի խորովիկներու ու տապակի ծուխեր, մօտակայ խոհանոցէն ուղղակի ծովեզերեայ այդ զբօսավայրին վրայ կ'ժայթքեն, որոնք հազիւ մազի չափ կ'փարատին ու մնացածը կ'յաւերժանայ ցած ձեղունին տակ տեսակ մը ամպեղէն մթնոլորտ կազմելով, ներկաներուն գլուխին վերևը, որոնք գիրկ գիրկի նստած են գրեթէ և ուս ուսի չիքակեր, ինչպէս կ'ըսէ ժողովրդական բացատրութիւնը։

Մէջտեղը մեծկակ սեղան մը, որուն չուրջը օրէ եկած ամուրի պարոններ բոլորուած են և կ'ճաշեն երկար, խիտ երկարօրէն, հանդարտ կերպով, կարելի եղածին չափ չատ վայելելու համար զըւարճանքը ու երաժշտութիւնը, մանաւանդ որ ադ անձրևին չունին արդէն ուրիշ տեղ երթալիք։ Անդիները ուրիշ աւելի պզտիկ առանձին սեղաններ ուր աւելի ընտանեկան ամօլներ կան, աւելի կամ պակաս վաւերական։ Մնացած բոլոր սեղանները, օղիաթաթախ ընտանիքներու համախմբումի մը մէջ կորսուած են։ Մինակ, մէջտեղի մեծ սեղանէն քիչ մը անդին, չորս պզտիկ սեղաններու միացումովը ուրիշ մեծ սեղան մը սարքուած է, այդ գիշերուան հովարտային,—համբաւաւոր սեղանաւոր Հաճի Քրիս աղային,—փառքով ու դրամով որ իր բազմաթիւ բարեկամներուն հետ, այդ գիշերը հոդ, ծոխ ու մեծաչուքինդ ճոխճոխութեամբ մը ընել մտադրած է, Բազար—Պաչիի մէջ, անձրևին պատճառով ճըլլս եղած իրենց քէյֆին աճին հանելու համար։ Սեղանին ճակատը կ'գրաւեն մեր ծանօթ հինգ հանէնտէները, որոնք անընդհատ կ'նուագեն ու կ'երգեն ամենէն զուարթ ու փանթէզի բաները որ գիտեն։ Հանդիպակաց կողմը, ճիշտ մէջտեղն է, մեծապարդ Հաճի Քրիս աղան, ալեխառն գռուզ մազերով, անխընամ մեծ մօրուքով, սալոր աչուըններով ու սրնգային ձայնով կօնտօրլօզ մարդուկ մը, խիտ կարճահասակ։ Անոր քովը ու չուրջը նեղ նեղ, ծունկ ծունկի, տասնըութը—քսան հոգինոց, անկարգ ու անխախտ խմբակ մը, որոնք կ'ընկերանան երգուած գրգռիչ խաղերուն, տեղին համեմատ համաչափօրէն կ'ծափծփեն և ամէն կորովի ու թունդ հանող «եար հէ՛յ»է ետքը, սուր ու խուլցնող «ապրի՛ս»ներ կ'թռցնեն օդին մէջ։

Բառնակ սեղանին վրայ, չիշերու, գաւաթներու, պնակներու, աղանդերներու անհուն կուտակումի մը մէջտեղուանքը, քանի մը տասնեակ մոմեր, մարմարին վրայ փակցուած, կ'պլպլան ու կը պայծառացնեն զիրենք չրջապատող բիւրեղները, գարեջրակուշտները ու այլազան գինիներուն գունաւոր չիչերը ու ջրախառն օղիի մշուշոտ ոլորտները։ Բաքոսի կատարեալ խորան մը։

Ներկայ կիներն ամենքն ալ ամառնային բացօդյն ու ճերմակ չրջազգեստներ ունին. ճերմակ լայնատարած գլխարկներ, և ճերմակ կամ չամբանիա կօչիկներ, հաւաքակ անձրևին, որ դեռ եղանակին առաջինն է և լուրջ բանի մը տեղ չի դըրուիր։ Շատ կիներ ու աղջիկներ իրենց բոլոր գոհարեղէնները կ'կրեն իրենց վրայ, օղեր, մատնիներ տարափ մը, ապարանջանի անվերջանալի օղակներ՝ բազուկներուն վրայ, կուրծքերուն վրայ խոթած հինօրէնքի մեծագին ու անճաշակ պռօչներ, ժամացոյցի ոսկի չղթաներ, որոնք ալիքներու պէս տասն անգամ կ'գալարին ծոծրակին ու կուրծքին չուրջը, ժանեակներու, ծալքերու, պաճուճանքներու մէջ մոխալով եւլլալով, երևալով ու ոչ սկիզբներն ոչ վերջերնին յայտնի ընելով։ Հոն, քովերնին նստած ոսկերիչ բարեկամ մը, ասոնց մէկ չատ զարմանալի վերլուծումը կ'ընէ մեզի։ Անոնց մէջ կան որ, կ'ըսէ, Մաչի օրը, ինչպէս բոլոր տաղաւարները, հարսնիքէ մը նախապատիւ կ'անցեն և ամօթ է իրենց համար այդպէս չի պճնուիլ կրօնական տօնի օր մը, պարզ ընտանեկան թէյէ մը կամ պարահանդէսէ մը վար բռնելով։ Կան որ տունը մարդ չըլլալուն և վստահութիւն չունենալուն վրանին կ'կրեն, այդպէս, բովանդակ հարստութիւնը, միևնոյն ատեն անոր հպարտանքն ալ վայելելով, կան որ իրենց ոսկերիչ ամուսին միջոցով, քառասնըութը ժամուան համար բերել տուած են, իրենց բարեկամուհիներէն վար չմնալու համար։ Եւ ահա տառոց մէջ սկսած է ծայր տալ աւա՜ղ— Մէզօն Ամերիքէնի կեղծ ադամանդներն ալ, որոնք իրենց աղօտ փայլով ու խեղճուկ երևոյթով վայրկենապէս կ'բռնուին, խուզարկու ու հասկըցող նայուածքներէ։

Անձրևը կ'տեղայ չարունակ, հետզհետէ սաստկանալով, և անախորժ կերպով կը թփրայ զինկապատ ձեղունին վրայ, խանգարելով, խժելէն՝ արդէն իսկ կարգէ կանոնէ դուրս եղած երաժշտութիւնը։ Ծովին կողմը մելանի սևութիւն մը կ'տիրէ, զոր ա՛լ աւելի կ'չեշտեն երկու վայրկեանը մէյ մը ժայթքող փայլակները։ Ալիքները աւելի ուժով կ'խուժեն ու կը փշրուին քարափին վարի դին։ Երբեմն տեղատարափը, փայլատակումը, ալիքները ա՛յնչափ բուռն կ'ըլլան ու խիտ որ, տեսակ մը անձկութեան հով կ'թևծի վայրկեան մը և ամէն աղմուկ կ'ընդհատուի, ծովին մէջ երկնցած պարտիզաձև այդ լեզուին վրայ. բայց օղիի ու նուագի ալիքներուն հեչտանքը կ'յաղթեն վերջապէս, ծովին ու փոթորկին ալիքներուն ներչնչած վախին ու նորէն զբօսասէրները կ'իյնան իրենց անգիտակից ու խօլ չուայտանքին մէջ։

Ժամերը կ'սահին, առանց իմացուելու։ Կարսոնները հոգինին բերաննին եկած, միշտ կ'վազվռտեն, ամէն կողմ կը հասնին, ամէն ապսպրանքի գոհացում կուտան, ճարթկոտր ըլլալով։ Նուագածուները, հազիւ վայրկեան մը կանգ կ'առնեն, չունչ առնելու կամ մէյ մէկ օղի նետելու համար, երբ ասդին, իրենցմէ մէկը ահեղ աղշի մը պոռթկացնելով կը գոռացնէ, արդէն ցած մթնոլորտը և նորէն, ահա ամենքը մէկ համախումբ կ'սկսին երգել, ամենանոր, չլսուած, տարօրինակ խաղեր։ Քովի զբօսարաններուն մէջ, նստարաններու, աթոռներու, սեղաններու վրայ եղած բազմութիւն մը, որ հոս չէ կրցած գալ տեղ չգտնելուն համար, բերաննին ջուրերը վազցնելով կը դիտէ այդ երանելի չրջանակը։ Հոս տղեկ մը կ'իյնայ ու կ'ճզմայ. ուրիշ մը՝ անդին, քուն ունի ու կ'թզկայ. ուրիշ մը՝ այդ ահաւոր ժխորէն օրօրուած՝ արդէն իսկ կը քնանայ անմեղօրէն, գլուխը դրած՝ ադամանդազարդ կուրծքի մը վրայ կամ, օծէքը քրտինքէն ազատ պահելու համար կոկորդը թաչկինակ մը թխմած, ուռեցնկօթուոր պարոնի մը թևերուն մէջ։

Կարսօն մը, աճապարանքէն ու նեղ անցքերու մէջէն սպրդիլ ուզած ատեն, կերակուրով լեցուն պնակ մը կ'գլտորցնէ, ճերմակ քրավաթաւոր յաճախորդի մը վրայ, որ փառաւոր տփոց մը կ'քաշէ խեղճ մարդուն, ահագին վայնասուն մը ու խառնաշփոթութիւն մը յարուցանելով այդպէս, որ ատեն սեղաններ կ'գլորին, չիշեր կ'կոտրին, կիներ կ'գիւահարին, թափած ալքօլի հոտեր կ'բարձրանան։ Հազիւ աղմուկը հանդարտած է, երբ ուրիշ ընկուզ ծախող բզէզ մը կ'սկսի փըրթկուիլ ու ծեծկուիլ չիք պարոնի մը հետ, որ գինովութենէն թացիկցած, անոր քաղնօզը կոտրած է գաւազանին ծայրովը, զբօսանքի համար և հիմա չուզեր փոխարժէքը վճարել։ Ուրիչ գինով մը անդին, խօսքը կարճ կապելու համար, վեհանձնօրէն ինք կ'փութայ դրամը ցընելու։ Շիք պարոնը, արհամարհանքով կ'մերժէ անոր առատաձեռնութիւնը։ Տղան ա՛լ աւելի կ'պոռայ։ Այն ատեն ուրիչներ կ'միջամտեն և կ'ըսեն չիք պարոնին.

—Պըզըլէճիութիւն չուզեր, եա՛ դուն տուր, եա ձգէ՛ որ ան տայ. եայղարամոիկ ընելու վախիթ չունինք։

Շիք պարոնը կ'կակուղնայ և ոսկի մը կ'նետէ։ Ճախա՛։

Նուագը սակայն, բնաւ չի դադրիր և միշտ կ'տիրապետէ, անսովոր ու կարճատև այդ աղմուկները։ Այդ գիշեր, իրաւամբ համբաւաւոր հանէնտէ Ովրիկ ու Ցակօբիկ, իրենց մեներգներով ինքզինքնին գերազանցեցին, մէկը իր այրուք ու աղու եղանակներով ու միւսը իր բամբ ու հզօր ձայնով յուզելով բոլոր ներկաները։ Հիմա գլուխները ա՛լ դառնալ սկսած են։ Օղին ջուրի գաւաթներով կ'սկսին խմել, արագ արագ, առանց դադար տալու, և կ'նետեն կոկորդներէն ներս, այնպէս ինչպէս բակ մը վար կուտան ջուրի դոյլեր թափելով,—ժողովրդային նմանութիւնով։ Մեծ, պզտիկ, ամէն մարդ, երկու ձեռքով, հարիւրաւոր, նոյն իսկ հազարաւոր պենկալեան հուրեր կ'վառեն, անանկ որ չողչողանքը ծայրագոյն աստիճանի մը կ'հասնի ա՛լ, և բոլորին աչքերը չլմորած են, քիթերնուն ծայրը չտեսնալու չափ, որուն մէջ գինովութիւնն ալ իր կարևոր բաժինը ունի անշուշտ։ Հանէնտէ Ալիքսան, հետզհետէ իր «Թօհաֆ» խաղերու կծիկը կ'քակէ, Հաճի Քրիս աղայի հնչուն խնդրանքին վրայ և ահա ընդհանուր խօլանքի մը մէջ կ'կրկնուի, չեմ գիտեր ինչ հին խաղի մը սա զուարճալի յանկերգը...

—Աղջիկները կարգելու բարի տարի է ասիկա...

Ամենքը մէկ բերան, կ'ընկերանան այս նազարաթին, կ'ծափահարեն, ոտքերնին գետինը կ'զարնեն, կ'պոռան, դեռ ճաշողներ, կամ պարապ պնակներու առաջքը նստողներ պատառաքաղններով կ'չըխկըրտացնեն. ուրիշներ գաւաթ գաւաթի կ'զարնեն, խլացուցիչ ու խենթենալիք աղմուկ մը կ'տիրէ։ Անձրևը միշտ կ'տեղայ, փայլակները միշտ կ'ճայթին, բնական ահաւոր պէնկալեան հուրերու պէս, ծովը միշտ կ'մռնչէ. ձեղունը միշտ կ'թփռայ սաստիկ. բայց ա՛լ ոչ ոք կը պահէ արտաքին աշխարհի գիտակցութիւնը։

Մէկ քովս, ծանօթներէս երիտասարդ մը որ գեղանի յոյն աղջկան մը հետ՝ որ նախկին սպասուհի մըն է եղեր, այդ պանդոկը եկած է քանի օրէ ի վեր, չեմ գիտեր ինչ պաշտօնական պատրուակի տակ, փառաւորապէս գինովցած են, առիթէն օգուտ քաղելով։ Միւս քովս, այդ իրիկուն իսկ եկած ուրիշ զոյգ մը, ոչ նուազ սակածելի կապերով, բայց չատ աւելի կրթուած ու բարձր դասակարգէ մը, ինչպէս կ'երևայ վրանուն, չատ կ'զուարճանայ այդ տեսարանէն։ Ազգութիւննին յայտնի չեն ըներ, բայց մաքուր Ֆրանսերէն մը կ'խօսին միասին։ Կարսօնը կ'պնդէ գիտնալ թէ պարոնը լէվանթէն է և օրիորդը՝ Հրեայ։ Առաջքս՝ մոմազարդ ուրիշ պզտիկ մարմարէ սեղանի մը չուրջը բոլորուած, քանի մը անպէտ ճիտաններ, վարժարանէն չինչ սորված ու կռնուէն խոյս տուած, ներկլէէի խողովակներու ծայրը բերաններին, չուկայիկ տգեղ արկօթներէնով մը պարծանք կ'սեպեն խօսակցիլ բարձրաձայն, անպատշաճ սաչմաններով համեմուած ու անչահ կապկութիւններ ձևացնելով, ինքզինքնին ուչադրութեան արժանացնելու յայտնի ճիգերով։ Քիչ մը անդին, անկիւն մը քաշուած, երկու երիտասարդ ակնոցաւոր պարոններ, որոնք ծանօթ գրողներ են հրապարակի վրայ, անտարբեր ու անմռունչ, անյագ ու անվերջ կ'դիտեն, իրենց համար նորօրինակ ու այլանդակ այդ բարքերը, ուսումնասիրելու յայտնի նպատակով ու գոհունակութիւնով լեցուած։

Կէս-գիշեր։ Հովարտան, զայն չրջապատողները ու բոլոր ներկաները, կատարելապէս լօլիկ են։ Ամէն մէկը, մէկ մէկ այլանդակ բացագանչութիւն կ'արձակէ և քովի ընկերոջը հետ կ'ողջագուրուի իրարու սիրոյ ու մտերմութեան անգիտակից ու յանկարծական պոռթկումներով։ Կռիւ ընող կարսոնը ու ուղղակի իդիոտ բերուած պարոնը իրար կը համբուրեն։ Կիներ ու մարդեր, իրենց անգիտակցութեան մէջ, հօլանի կատակներ կ'ընեն իրարու։ Բայց նուագածութիւնը միշտ կ'չարունակէ և գինովները, հովարտային ամենաչնչին մէկ չարժումին անգամ, հինգ վայրկեանը անգամ մը կ'ընդմիջեն նուագը, իբր չնորհակալութիւն կարծես, կրկնելով հաւանութեան ու սրտազեղումի յաւիտենական յանկերգներ.

—Արևդ օրհնի՛մ, Հաճի աղա։ Արևդ սիրեմ։

—Ապրի՛ս, Քրիս աղա, ապրի՛ս։

Մէկը, սակայն, որ ներդաշնակութեան ու յանգի ճաչակ ունեցող կ'թուի, չարաճճիօրէն կ'փոխէ յանկերգին տարազը և մէկէն ի մէկ կ'բացագանչէ.

—Ապրիս, աղա՛ Քրիս, ապրիս հաճի Քրիս, չի քըքրի՛ս։

Ու ամենքը մէկ, հիացած այս գիւտին վրայ, կ'կրկնեն ծափահարելով,

—Ապրիս, աղա՛ Քրիս, ապրիս հաճի Քրիս, չի քըքրի՛ս. միևնոյն համաչափ չեշտերով ու ծափծփանքով, որով մեծ թատրոններու կալըրիներուն մէջ, անհամբեր երիտասարդներու խմբակներ կ'ըննեն իբր կատակ։

Ժամանակը ուչ է չատ։ Մոմերը, ա՛լ կեցոն դրած են և ընտանիքներէն չատեր առած քալած են, խառնակ սեղաններ ձգելով մէջտեղ, դուրս մաքրելու, վերցնելու կարողութիւնը չունին կարսօնները, իրենք ալ կէս գինով ու չարաչար յոգնած։ Կազերը կ'մխան, կ'բորբոքին ու կ'մարին իրենք իրենց։ Բաքոսի սեղանին վրայի անհամար մոմերը, արդէն իսկ հատած, մարմարներուն վրայ ճարպի արատներ միայն ձգած են։ Փոթորիկը միշտ կ'չարունակէ, անձրևը միշտ կ'տեղայ ուղխահոս, երկինք միշտ կ'բոցավառի յաջորդական ու յեղակարծ կերպով։ Նուագը դադրած է, գինիները հոս ու հոն ինկած։ Ոմանց թևերէն բարեկամներ մնած կ'առնեն տուն կ'տանին, ուրիշներ՝ անկարող ոտքի ելլալու, կ'սպասեն կարսօններու, որ առաջնորդեն զիրենք իրենց կարգին։ Մէկը, աչքերը բաց բայց անգիտակից կ'խռկայ, ուրիշ մէկը խորունկէն կ'խռկայ։ Պամպարակին մէկն ալ, բերանէն չողիքներ վազցնելով, և ընկերներուն արձագանգ տալ կարծելով, կ'չարունակէ կրկնել երբեմն իր սիրական յանկերգը.

—Ապրիս, աղա՛ Քրիս, ապրիս հաճի
Քրիս, չի քըքրիս։

Բայց ինք կ'քրքրի այդ պահուն խընդալէն և ուժաթափութենէն և կ'թաւալի սեղանի մը տակ, քարերուն վրայ։

Ծուլպալութիւն վերջ գտած է։

ՉԻԹԹԷ—ՍԱՐԱՖ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Օրագրութիւն Բորդ Արթուրի(*)

ՅՈՒՆԻՍ ԱՄԻՍ

1.—Բորդ Արթուրին պաչարուած եւ առևտրական նաւերուն մուտքն արգիլուած ըլլալը պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ Տէրութեանց։

4.—Ռուս թնդանօթակիր մը ականի բախելով օդն ելաւ։

6.—Ռուսերն ետ մղեցին ցամաքէն ու ծովէն միևնոյն ատեն եղած յարձակումները։

13.—Ճարոնական թորփիլատորմի յաջողեցաւ ականներ դնել նաւահանգստին բերանը։

14.—Նովիք յածանաւը 10 թորփիլահալածներով նաւահանգստէն դուրս ելաւ, և Ճարոնցիներուն հետ ռումբերու փոխանակում մը ետքը, դարձաւ։ Սաստ հասկցուեցաւ որ նեղուցին բերանը չէ գոցուեր։

—Բորդ Արթուրը պաշարող ճարոնական բանակը Նին—Չէնկ—Չէէն կ'տարածուի մինչև Վա—Ֆանկ—Դիէն։ Երկու կողմերուն յառաջապահներն իրարու կ'զարնուին։ Թօկոյի տորմիղին զանազան հատուածները կարգաւ կուգան ռմբակոծել Բորդ Արթուրը։

14.—Մեծ ճակատամարտ ի Դէլիսու։ Որովհետև Ռուսք տրամադրութիւն կ'ցուցնէին խզելու Բիցէվօ—Բուլանդիէնի ճարոնական գիծը, Զօր. Օքու միտքը դրաւ նախայարձակ ըլլալ։ Վաֆանկէղէնէն յառաջ խաղալով երկաթուղիի գծով, բախեցաւ թշնամին, և երկու ժամուան ռմբակոծումէ ետքը, դիրք մը բռնեց թշնամին հարաւակողմը։

Այս ռուս զօրաց գլուխն էր Շդաքելպէրկ զօրավար, որ կ'յուսար դէպ ի Բորդ Արթուր յառաջանալ, և ազատել Շդէօսէլ զօրավարին։ Շդաքելպէրկ իր զօրաց մեծ մասով Դէլիսու (Վաֆանքու) կ'գտնուէր։ Օքու հոն պաչարեց Ռուսերը, որք մեծ կորուստ տալով, ցիր ու ցան ետ քաշուեցան, բազում զէնք և պաչար թողլով Ճարոնցիներուն ձեռքը։

22.—Ռուսական երկու թորփիլահալածներ ականի զարնուեցան նեղուցին բերանը, և ընկղմեցան։

23.—Ռուս նաւատորմը դուրս ելաւ նաւահանգստէն։ Ռեթվիզան, Զէզարէվիչ, Փոլթավա, Սևաստոփոլ, Փերէսվէթ և Փոպէտա զրահաւորք և Պալլատա, Տիանա, Ասքոլտ և Նովիք յածանաւեր և 14 թորփիլահալածք, կարգ մը թորփիլանաւերով չրջապատեալ, առաւօտ կանուխ դուրս ելան նեղուցէն։ Թօկօ, որ վայրկենապէս իմացած էր, վազեց հասաւ, և իսկոյն զարկաւ։ Տիանա, Փերէսվէթ, Սևաստոփոլ և թորփիլահալած մը վնասուեցան։ Ճարոնական երեք թորփիլանաւեր վնասուեցան։ Ռուսերն ապա ետ քաշուեցան։

26.—Ճարոնցիք յարձակեցան Բորդ Արթուրի արևելեան ճակատի արտաքին ամրոցներուն վրայ, և ետ մղեցին Ռուսերը մինչև Բիքուանի բերդերը։

27.—Ճարոնական թորփիլատորմը զարկաւ և ընկղմեց Բորդ Արթուրի դուրսը կեցող պահականաւն և թորփիլահալած մը։

ՅՈՒԼԻՍ ԱՄԻՍ

5.—Ճարոնական հին յածանաւն Քայմօն ականի մը զարնուեցաւ ի Դալիէնուան, և ընկղմեցաւ։

6.—Ճարոնական չորս թորփիլահալածներ փորձեցին գիշեր ատեն նաւահանգիստ մտնել, բայց Ռուսերը տեսան զանոնք, և ծովեզերքի մարտկոցներէն կրակ ընելով, ընկղմեցին երկուքը, խափարեցին միւս և չորրորդը փախցուցին։

7.—Քանի մը օր չարունակ բերդաքաղաքին չուրջը սաստիկ պայքար մըղուեցաւ։

9.—Ռուսերը դարձեալ դուրս ելան նաւահանգստէն։ Այս անգամ ելնողներն էին մէկ զրահաւոր, չորս յածանաւ, երկու թնդանօթակիր ու քանի մը թորփիլահալածք, որք չատ չանցած ետ եկան առանց կարևոր դէպքի։

18.—Ճարոնական թորփիլահալածն Հօ-Եօ-Չէն գրաւեց չինական նաւ մը որ Բորդ Արթուրէն թղթատարական պաշտօն մը կ'տանէր։

25.—Ճարոնական թորփիլանաւեր Հօյէն—Չէնկ հրուանդանին արևելեան կողմի ծովածոցին մէջ յանկարծակիի բերին ռուս թորփիլահալածներու տորմիղ մը, որք հոն պահուեր էին անցնող ճարոնական փոխադրանաւեր ընկղմելու յուսով։ Ռուսք յանկարծակիի գալով, երեք թորփիլահալած ընկղմեցան։

26—28.—Ճարոնցիք ցամաքի կողմէ գրաւեցին Գայլի բլուրն և Կանաչ բլուրը։ Ռուս տորմիղը դուրս ելաւ, և զարկաւ ի Լունկանդաւ բանակած Ճարոնցիները։

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄԻՍ

2.—Երեք օրուան պայքարէ ետքը Զօր. Նօկի գրաւեց Շանդայ—Բօանի անջատ ամրոցը։

5.—Տասն եւ չորս թորփիլահալածներ Բորդ Արթուրէ դուրս ելան, բայց ճարոնական թորփիլատորմը զանոնք ետ մղեց։

10.—Աղետալի պարտութիւն ծովի վրայ։ Ռուս նաւատորմը փորձեց փախչիլ Բորդ Արթուրէն, բայց Թօկօ իր նաւատորմով դիմաւորեց զայն, և բուռն պայքարէ ետքը, ցիր ու ցան ըրաւ թշնամի նաւերը։ Բոլտավա գէշ կերպով զարնուեցաւ վնասուեցաւ։ Սևաստոփոլ, Փոլթավա և Փերէսվէթ ողջ առողջ, իսկ Ռեթվիզան և Փոպէտա վնասուած դարձան նաւահանգիստ։ Տիանա փախաւ Սայկօն, և ֆրանսական իշխանութիւնք հոն զինընկեց ըրին զինք։ Զէզարէվիչ զրահաւորը ծանր կերպիւ խափարուած, Չինկ—Դաուի գերման նաւահանգիստն ապաստանեցաւ երեք թորփիլահալածի հետ։ Ասքոլտ և թորփիլահալած մը Շանկայ ապաստանեցան։ Նովիք դէպ ի Վլատիվոստոք փախաւ, բայց հոն չհասած, Սոնկարիի նեղուցին մէջ իր ետևէն հասան ճարոնական երկու յածանաւեր և ծովեզերքին վրայ խորտակեցին և ընկղմեցին զինք։ Ռեչիթելնի թորփիլահալածը Չիֆու փախաւ, բայց ճարոնական թորփիլահալածներ ետևէն հասան, բռնեցին և գերի վարեցին։ Մովակալ Վիդգէօֆդ զարնուեցաւ մեռաւ Զէզարէվիչի մէջ։ Ուխտոմսքի յաջորդեց, բայց չնորհազուրկ եղաւ՝ կայսր. հրամանի հակառակ նաւահանգիստ դառնալուն համար։ Երկու ռուս թորփիլահալածներ ալ հետևեալ օրը խրեցան Ուէյ—Հայ—Ուէյի մօտ, և մին յետոյ պայթեցաւ։

12.—Ռուսական Գռոզնի թորփիլանաւը Շանդուանկի մօտ ժայռի վրայ ինկաւ, և յետոյ իր նաւազք օդն հանեցին զինք։

13.—Միքատօն հրաման ղրկեց Օեամա Մարէչալին որ ամէն դիւրութիւնք տրուին Բորդ Արթուրի հասարակ ժողովրդեան և ոչ—զինուորական մասին՝ քաղաքէն մեկնելու։

14.—Վլատիվոստոքի յածանաւերու տորմիղը, որ չատ նեղած էր ճարոնական փոխադրանաւերն և առևտրական նաւերը, ճամբայ ելաւ՝ միանալու համար Վիդգէօֆդ ծովակալի տորմիղին և անոր փախուստը դիւրացնելու համար, բայց ծովակալ Քամիմուրա լուր առաւ Թօքիոյէն, և Ռուսերուն ճամբան կտրեց։ Բուռն կռիւ մը ետքը, թշնամին յաղթուեցաւ, Ռուրիք մեծ յածանաւն ընկղմեցաւ, և միւս երկուքը ծանր կերպիւ խոցոտեցան։ Ճարոնցիք ընկղմող 650 Ռուսերն ազատելու համար կեցան, և ա՛լ չհալածեցին փախչող յածանաւերը։

14—15.—Մի քանի օրուան բուռն ցամաքային կռուէ ետքը, Ճարոնցիք ձեռք ձգեցին Աղաւնեաց ծոցին տիրող ռուսական ամրոցները, և Լիաօ—Դի—Շանի և Բալի Զուանկի ճամբուն վրայ կարևոր դիրքեր բռնեցին։

16.—Եօմաօքա հազարապետ Բորդ Արթուր ղրկուեցաւ, Միքատոյին հրամանագրին մէկ օրինակը տանելով, և ուրիշ պաշտօնագիր մը որով կ'առաջարկուէր թողուլ բերդն ու նաւերը, եւ զօրքերով քաշուիլ երթալ Բուրբուրագէքին քով, և պատասխան խնդրելով մինչև 24 ժամ, որմէ ետքը բուռն իսկ քաղաքը պիտի զարնուէր։ Զօր. Շդէօսէլ արհամարհանքով մերժեց։

17.—Կռիւը վերսկսաւ։ Ճարոնցիք Բորդ Արթուրի չուրջ կ'բերեն խոչոր թընդանօթներ, հատը մինչև երեք հարիւր օխա ծանրութեամբ ռումբ արձակող։

18.—Ռուսական թնդանօթակիր մ'ընկղմեցաւ Լիաօ—Դի—Շանի հրուանդանին մօտ։

19.—Ճարոնցիք երկիցս փորձեցին գրաւել Անցիշանի ամրոցները, բայց ծանր կորուստով ետ մղուեցան։

20—21.—Ճարոնցիք ընդհանուր յարձակում մ'ըրին բերդաքաղաքին վրայ։ Արևելեան Քիքուանի ամրոցն առին։

23.—Սևաստոփոլ զրահաւորն ականի զարնուեցաւ արտաքին նաւահանգստին մէջ և վնասուեցաւ։

—Նիչէն և Քօզօնօ յածանաւերը լռեցուցին Լիաօ—Դի—Շանի այն բերդերն որք դէպ ի ծով կ'ամրակոծէին։

—Ճարոնցիք առին Բօեօտօ ամրոցը, ընդ մէջ Դա—Քու—Շան լերան և արևելեան ամրոցներուն։

(*).—Շարունակութիւնն Շբ. օրուան թիւէն և վերջ։

24.— Ռուսական երկու Թորփիլահալածներ ականի բախեցան նեղուցին բերանը։ Մին ընկղմեցաւ։

— Նոր ընդհանուր յարձակում։ Ճարոնցիք առին Պան Եուզան ամրոցները, բայց աւելի յառաջ խաղալ ուզելով, չարաչար կորուստի մատնուեցան։ Ռուսներուն ալ կորուստը մեծ եղաւ։ Այս հինգ օրուան՝ մէջ ճարոնական կորուստը 14,000 հոգի հաշուուեցան։

27—31.—Յարձակումները չյաջողեցան ճարոնցիներուն կողմէ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ԱՄԻՍ

6.—Նաւապետ Վիրէն Պօէտի՝ յաջորդեց Ուխդոմսքի ծովակալին իբրեւ հրամանատար ռուս տորմիղին միացեալ մասին։

8—10.—Ճարոնցիք ձեռք ձգեցին ամրոց մը՝ Ոսկեղէն բլուրին արեւելեան կողմը, երկու մղոն հեռի։ (Ոսկեղէն բլուրը նեղուցին արեւելեան կողմի եզերքը պաշտպանող բերդակոյտն է։ Նեղուցին արեւմտեան կողմը կ'պաշտպանէ Վագրի Պոչին բերդակոյտը։)

14.—Անգլ. Լօռտ առագաստանաւը Բորդ Արթուրի մօտ ականի զարնուեցաւ և ընկղմեցաւ։

15—16.—Ճարոնցիք խոշոր թնդանօթներով զարկին Էրլունկ Շանի և Բիքուան Շանի բերդերը։ Զարկին ջրամբարը պաշտպանող բերդը, բայց երկիցս ետ մղուեցան։

19—21.—Ընդհանուր յարձակում որ տեւեց 50 ժամ։ Էրլունկ Շանի բլուրին ստորոտը ճարոնցիք մարտկոց մը գրաւեցին, նմանապէս հովտին մէջի մարտկոցները, Էրլունկ Շանի եւ Անցի Շանի միջեւ, 203 մեթր բլուրին հիւսիսային կողմը գտնուող սարն ալ առին, բայց բուն բերդին վրայ ընդհանուր յարձակումը ի դերեւ ելաւ։

24.—Համաճարակ հիւանդութիւն ծագեցաւ Բորդ Արթուրի պաշտպաններուն մէջ, ի սկզբան քօլերա ըսուեցաւ, բայց յետոյ իմացուեցաւ սքուրվի կամ լնդագարութիւն է (աղի և փտած սնունդ շատ առնելուն հետեւանքը)։

24—25.—Ռուսք դուրս ելան հակայարձակման համար, բայց ծանր կորուստ կրեցին։

28.—Ռուսք նորէն դուրս ելան, խափանելու համար թշնամիին հողային աշխատանքները։

29.—Ճարոնցիք առին «Քուրոպադքին» ամրոցը, որով քաղաքին մաքուր լեռնային ջուրը կտրեցին, ստիպելով Ռուսներն երկրորդական աղբիւրներու դիմելու։ Դէպ ի հարաւ չորս ամրոց եւ իրենց ալ թեւին վրայ ալ երկու ամրոց առին ճարոնցիք։ Բորդ Արթուրի պահապան զօրքը նեղ վիճակի մէջ է կ'ըսուի։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԱՄԻՍ

17.—Նաւահանգստին մէջ գտնուող ռուս մարտանաւերը կ'նեղուին ճարոնական կրակէն։

21.—Զօր. Շդէօսէլ միջոցը գտաւ հեռագիր մը ղրկելու Զարին և Արքունիքին, խնդրեց Կայսեր և Կայսրուհիին օրհնութիւնը, և ըսաւ. «Հուսկ յետին հրամեշտի ողջոյնս կ'ուղղեմ ձեզ։ Բորդ Արթուր իմ գերեզմանս պիտի ըլլայ։» Ետքէն լուր առնուեցաւ որ Շդէօսէլ գլուխէն վիրաւորուած էր։

25.— Ճարոնցիք ուժգնապէս կ'ռմբակոծեն հիւսիսային և հիւսիսային—արեւելեան բերդերը։ 800 լիպրանոց ռումբերը կ'խորտակեն ամէն ինչ, նոյն իսկ զրահապատ կամարակապ պատսպարանները, որոց միայն մէջ է որ մնաւ պաշտպանութեան հոգին եղող Քոնտրատէնքօ զօրավարն ուրիշ եօթն սպայի հետ, երբ միջոցը կ'խորհէր գտնելը փորող ճարոնցիները գետնի մէջ ականահար ջարդելու, և ռումբն իրենց վրայ պայթելով, վայրկենապէս ոչնչացուց զիրենք։

—Բորդ Արթուրի հին կամ չինական քաղաքը, ուր կ'յանգի երկաթուղին, կրակի մէջ է։

26.—Թողլով հետեւակաց ձեռամբ ընդհանուր յարձակումները, Զօր. Նոկի սկսաւ մէն մի բերդը զատ զարնել՝ գետնուղիով մօտենալէն ետքը։ Արեւելեան Բիքուանի ամրոցները լռեցուց, խորտակելով ռուսական թնդանօթները։ Էրլունկ Շանի և Սունկ Շու Շանի հանդիպակաց մարտկոցները գրաւեց։

29—30.—Ռմբակոծութիւն խոշոր թնդանօթներով։ Հոկտ. 30ի իրիկունը ճարոնցիք ձեռք անցուցին Բիքուանշանի հիւսիսային բերդին և Սունկ-Շու—Շանի բերդին հանդիպակաց կատարները։

31.—Կռիւը սաստկապէս կ'շարունակուի, բոլոր օրը կ'տեւէ, և գիշերը ճարոնցիք աւելի կ'մօտենան Բիքուանշան բերդակոյտին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ԱՄԻՍ

1—2.—Ճարոնական ռումբերը նաւահանգստին մէջ երկու պաշարաբարձ շոգենաւ ընկղմեցին։

3.—Ծննդեան տարեդարձ Միքատոյին։ Ճարոնցիք կ'յուսային այսօր իսկ գրաւել Բորդ Արթուրը։ Նորէն ռմբակոծեցին քաղաքը, որուն մեծ վնաս տուին։ Յառաջացուցին իրենց գիծերը դէպ ի մեծ բերդերը։ Մասնակի յաջողութիւններ ունեցան։

4.—Սունկ—Շու—Շան բերդին մօտ ռազմամթերքի շտեմարանն օդն ելաւ ռմբակոծումի պահուն, վրայի կամարը ճաթած ըլլալով խոշոր ռումբերէն։

8.—Ճարոնցիք ուղղակի պահապան զօրքին առաջարկեցին անձնատուր ըլլալ, ամէն հանգստութիւն խոստանալով։ Շդէօսէլ պատառել տուաւ ճարոնական յայտարարութեան թուղթերը։

9.—Ճարոնցիք կ'շարունակեն հարուածել Էրլունկ Շանի և Սունկ Շու Շանի մարտկոցները, ու թնդանօթներ կ'խորտակեն։

14.—Զօր. Շդէօսէլ հիւանդանոց մտաւ դարմանուելու։

15.—203 մեթր բլուրը պաշտպանող Ռուսները դուրս ելան զրահապատ խրամներէն և յարձակեցան ճարոնցիներուն վրայ, թող չտալու համար որ գետնափորներով մօտենան։ Ճարոնցիք ետ մղեցին Ռուսները։

16.— Շդէօսէլ բերդաքաղաքին վիճակին վրայ լուր ղրկելու անհրաժեշտ պէտք ունենալով, Ռաշտրոփնի Թորփիլահալածը Չիֆու ղրկեց ստորագրական հեռագրերով։ Ճարոնցիք ետեւէն եկան։ Ռուս հրամանատարը ցամաք ելնելուն պէս, նաւն օդն հանեց, բայց հեռագրերն հասան Բեդերսպուրկ, և մասամբ միայն հրատարակուեցան։

17.—Ճարոնցիք գետնուղի բանալով, օդն հանեցին Էրլունկ Շանի և Սունկ Շու Շանի բերդերուն պաշտպանութեան առաջին գիծերը։

19.—Ճարոնցիներուն նաւային թնդանօթներէն արձակուած ռումբերն օդն հանեցին Ռուսներուն ռազմամթերքի շտեմարանը՝ նաւարանին մօտ։

21.—Ռուսները գիշերային դուրս խուժեցին հիւսիսային Բիքուանի բերդէն, վանելու համար այն ճարոնցիներն որք հողը կ'փորէին։ Ռուսներն ետ մղուեցան։

22.—Ճարոնական նաւային թնդանօթներէն արձակուած հրկիզիչ ռումբերը մեծ կրակ յառաջ բերին նաւարանին մօտ։

26.—Ճարոնցիք յարձակեցան Սունկ Շու Շանի և արեւելեան բերդակոյտին վրայ։ Գիշերը՝ ընդհանուր յարձակում։ Նաքամուրա և Սայտօ զօրավարներուն հրամանին տակ Սամուրայ ընտիր սուսերամարտիկներ խոյացան բերդերուն վրայ, բայց վճռական արդիւնք մը ձեռք չբերին։

27.—Ճարոնցիք զարկին և առին 203 մեթր բլուրը։ Բայց գիշերը Ռուսները մեծ զօրութեամբ յարձակեցան և ետ առին նոյն կարեւոր դիրքը։

28.—Ճարոնցիք վերսկսան յարձակումը 203 մեթր բլուրին վրայ։

29.—Ռուսք դուրս ելան և ետ մղեցին 203 մեթր բլուրին վրայ եկող ճարոնցիները, որք երկար փոս մը բացեր էին լերան կողերէն վեր։

30.—Բուռն և միահաղոյն յարձակումով մը, որոյ միջոցին ուրիշ կողմերէ ալ կ'զբաղեցնէին Ռուսները. Ճարոնցիք տէր եղան 203 մեթր բլուրին և անոր կատարը պաշտպանող երկու բերդերուն։ Այս հուսկ յետին յարձակման մէջ սպաննուեցաւ Զօր. Նոկիի կրտսեր որդին։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԱՄԻՍ

2. —Ճարոնցիք գրաւեցին Աքազաքա բլուրին բերդը։ Ձեռք ձգեցին ուրիշ երկու բլուրներ՝ աւելի յառաջ 203 մեթրէն, Իցի Շանի բերդին մօտ։ Ռուսք նոր փորձ մ'ըրին 203 մեթր բլուրն ետ առնելու։ Ետ մղուեցան ծանր կորուստով։ Երկուստեք համաձայնութեամբ վեց ժամու զինադադար որոշուեցաւ մեռեալներն ու վիրաւորեալներն հաւաքելու։ Քոնտրատէնքօ զօրավարէն զատ, սպաննուած է Զերբինսքի զօրավարն և վէրքէն մեռած է Ռազնադովսքի զօրավարը։ Շդէօսէլ զօրավարէն ետքը, վիրաւորուած են նաեւ Նադէյին և Կօրպադովսքի զօրավարները։

3. —Ճարոնցիք նաւային խոշոր թնդանօթներ հանեցին 203 մեթր բլուրին գագաթը, և ուղղակի կրակով զարկին նաւահանգստին մէջ կեցող մարտանաւերը։ Բոլթէվա վեց տեղէն ծակեցաւ, և ծովին տակը գնաց։

4. —Ճարոնցիք երկու արագահարուած նոր և զօրաւոր թնդանօթ գրաւեցին Էրլունկ Շանի առաջին գծին զրահապատ խրամին մէջ։

5. —Ռեթվիզան, Բէրէսվէթ և միւս խոշոր նաւերը զարնուեցան։ Ռուսք բոլոր նաւազներն ու թնդանօթներն ու ռազմամթերքներն հանած են այս նաւերէն։ Խոշոր ռումբ մ'օդն հանեց Ռուսաց վառօդի մթերանոցն ի Բայու—Շան։

—Սպաննուած են ռուս գնդապետք Մաչապէլ և Նաումէնքօ։ Վիրաւորեալ մեռած են Տումին և Կլակոյէվ գնդապետները։ Ուրիշ չորս գնդապետներ վիրաւորուած պառկած են հիւանդանոցը։ Սպաննուած են դէր—Գնդապետք Պուգոուով, Բօզրովսքի, Լաբերով, Ռոմանովսքի։ Սպաննուած է թնդանօթաձիգ գնդապետ Իրման։ Վիրաւորուած են ուրիշ կարգ մը բարձրաստիճան սպայք։ Հարիւրապետ չունենալով, կարգ մը գումարտակներ յիսնապետներու հրամանին տակ կ'կռուին։

6. 7. — Ճարոնցիք կ'շարունակեն ռմբակոծել նաւահանգիստը։ Յառաջ խաղացին 203 մեթր բլուրէն։ Հինգ ժամ զինադադար՝ մեռեալներն ու վիրաւորեալներն հաւաքելու։

—Ռուսաց կարգ մը թնդանօթներու ռազմամթերքն սպառած է։ Մինչ բերդերուն վրայ կրակ կ'տեղայ, Ռուսները պարիսպներուն պաշտպանութեան ներքեւ կ'նստին՝ չպատասխանելով, և սպասելով սուինով կռուելու։ Զօր. Շդէօսէլ կ'հեռագրէ թէ 11 ինչեղնոց ռումբերուն դէմ պաշտպանութիւն չկայ։ Ամէն բան կ'խորտակուի, կ'քանդուի։

8—9. — Ի բաց առեալ Սեւաստոբոլ զրահաւորն որ նեղուցին բերանն ելաւ և Վագրի Պոչին ներքեւ ինքզինք պաշտպանեց, և ի բաց առեալ Թորփիլահալածները, որք նմանապէս պաշտպանուեցան, Բորդ Արթուրի բոլոր տորմիղը ջուրին տակ ծածկուած է կամ բոլորովին կործանած։

10. —Նաւարանն այրեցաւ։

12—14. —Ճարոնական Թորփիլատորմը քանիցս յարձակեցաւ Սեւաստոբոլի վրայ։ Չնայելով ձեան բուռն մրրկին, Ճարոնցիք շատ մօտ եկան ռուս զրահաւորին, որ թէպէտ պողպատեայ ցանցերով ու երկաթապատ գերաններով պաշտպանուած էր, երկու տեղէն ծակեցաւ, և ընկղմելու մօտ իր սպայք ցամաքի վրայ խրեցին զայն մինչեւ Թորփիլարձակ խողովակին ծակը։ Ճարոնական Թորփիլանաւ մ'ընկղմեցաւ և ուրիշ մը խաթարեցաւ։

16.—Սամէճիմա ճարոնցի զօրավարը, ընտիր գունդով մը, գերագոյն ճիգ մ'ըրաւ արեւելեան Բիքուան Շանի հիւսիսային բերդին վրայ, զոր առաւ՝ գլխաւոր պարիսպին տակն ահագին քանակութեամբ զօրեղագոյն հրանիւթ պայթեցնելով, և պայթման բացած ճեղքուածին մէջ մղելով իր մարդիկը։ Ռուսք, ի փախուստ դառնալով, թշնամիին ձեռքը թողուցին հինգ դաշտային թնդանօթ, հինգ արագահարուած և չորս մեքենայաձեւ թնդանօթ։

—Բորդ Արթուրի հիւանդանոցներուն մէջ 14,000 վիրաւորեալ և հիւանդ կան, և օրական 300 հոգի եւս կուգան դարմանուելու։

23. —Էրլունկ Շանի և Սունկ Շու Շանի բերդերուն մօտակայ մարտկոցները գրաւեցին ճարոնցիք, ետ մղելով Ռուսաց հակայարձակումը, որք դուրս ելած եւ բուռն ճիգ մ'ըրած էին կորուսեալ դիրքերը սուինի ծայրովը ետ առնելու։

23. —Ճարոնցիք գրաւեցին Հօ—Եանկ—Շու—Բաօ բլուրն իր մարտկոցներով։

28.—Ճարոնցիք գետնուղի մը բանալով, մօտեցան Էրլունկ Շանի մեծ բերդին, որ պարսպապատ վերջին շրջագիծը կը պաշտպանէ, և սոսկալի պայթումով մը օդն հանեցին անոր ամբողջ ճակատը, և ներս խուժեցին։ Ահռելի կոտորած։ Ռուս պահապան զօրքին կէսն օդն ելաւ, միւս կէսը փլատակներուն տակ մնաց, կամ փախաւ։ Ճարոնցիք 43 թնդանօթ գրաւեցին։

—Զօր. Շդէօսէլ իր վերջին տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ թէ իր զօրաց մէկ մասն ապաստանած էր կամարակապ անցքերին մէջ, բայց ճարոնցիք մեքենայաձեւ թնդանօթներ դրին անցքին բերանը, և թող չտուին որ հոն կեցող Ռուսներն օգնեն իրենց ընկերներուն։ Դուրսէն օգնութեան հասնող Ռուսները չյաջողեցան, զի հաղորդակցութեան միջոց մնացած չէր բերդին հետ, որովհետեւ ճարոնցիներուն ձեռքը մնաց, որով անոնք տէր եղան բերդաքաղաքին բովանդակ հիւսիսային արեւելեան վերջին գծին։ Ռուսք շատ սպայ կորուսին այս մեծ կռուին մէջ։ Կամարներուն տակ մնացած զօրքը կարելի եղաւ ազատել պատուհանէ մը։ Բայց, կ'յարէ Շդէօսէլ իր Դեկտ. 29 թուակիր տեղեկագրով, «Մեք հազիւ մէկ—երկու օր ալ կրնանք դիմանալ։ Ռազմամթերք գրեթէ չունինք։ Պիտի աշխատիմ որ փողոցներու մէջ ջարդ չըլլայ։ Լնդագարութեամբ շատ կ'տառապին մեր զօրքերը, որք ա'լ կռուելու ոյժ չունին։ Հիմա թէպէտ 10,000 զօրք ունիմ տակաւին զէնքի տակ, բայց ամէնքն ալ հիւանդ են։ Ֆոք և Նիքիդին զօրավարք դիւցազններ են և ինձ համար հաւատարիմ ընկերներ եղան։»

31. —Ճարոնցիք առին Սունկ Շու Շանի վերջին բերդն ալ, նմանապէս օդն հանելով անոր ամբարտակները, որով քաղաքը բաց մնաց իրենց առջեւ։

1905 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԱՄԻՍ

1. —Ճարոնցիք առին Հ. բերդն ալ վերջին գծին վրայ, եւ Բան—Լունկ—Շանի նորակառոյց բերդը։

—Զօր. Շդէօսէլ, սրտաշարժ խորհրդակցութենէ մը ետքն իր զօրավարներուն և բարձրաստիճան սպաներուն հետ, դիմադրութեան անհնարութեան համոզուած, սպիտակ դրօշով պատգամաւոր ղրկեց Նոկի զօրավարին, և անձնատուութեան համար բանակցութիւն առաջարկեց։

—Ռուսք օդն հանեցին երկու բերդ, և նաւահանգստին մէջ գտնուած այն մարտանաւերն որք տակաւին կրնային ծառայել։ Չորս Թորփիլահալածներ ալ փախան նաւահանգստէն։ Ճարոնցիք անընդունելի գտան որ սպիտակ դրօշով պատգամաւոր ղրկելէն ետքը Ռուսք օդն հաներ են այն նաւերն որք այլ եւս իրենց չէին պատկաներ։

2.—Թշնամութիւնք դադրեցան։ Միքատոյէն եկած հեռագրին վրայ, իրիկունը բանակցեցան երկու կողմին պատգամաւորները։ Ռուսք ընդունեցին ճարոնցիներուն բոլոր պայմանները։

2—3.—Ցնծութիւն բոլոր ճարոնի մէջ։

—Զարը կ'արտօնէ Շդէօսէլ զօրավարը՝ պատուոյ խօսք տալով դառնալու, կամ գերի ինալու։

4.—Անձնատուութեան Պայմանագիրը կ'հեռագրուի։

5—6.—Ճարոնցիք Բորդ Արթուր կը մտնեն երկրորդ անգամ ըլլալով։

Վ Ե Ր Ջ

ԱՆԿՈՒՄ ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԻ

Բորդ Արթուրի անկումէն ի վեր շատ կ'խօսուի հաշտութեան հաւանականութեան վրայ, բայց ամէն կողմէ ըսուածները մտիկ ընելէն ետքը, կուգանք այս եզրակացութեան թէ Ռուսիա բնաւ տրամադիր չէ հաշտութեան խօսք լսելու պարտութեան մը տպաւորութեան ներքեւ։ Բեդերսպուրկէն կ'հեռագրուի թէ ամերիկեան դեսպանն այս մօտք խօսեր է, բայց մերժողական պատասխան առեր է իսկոյն։ Ամերիկա շատ կ'պաշտպանէ հաշտութեան ու միջնորդութեան խորհուրդը, և կ'թելադրէ դիմում Լա Հէյի։ Անգլիա աւելի զգուշաւոր լեզու մը կ'բանեցնէ, թէպէտ կ'փափաքի հաշտութեան, պայմանով որ ճարոն չափաւոր ըլլայ և ճարոնի չափաւորութեան գոհացում տրուի Ռուսիոյ կողմէ։ Բայց Ռուսիոյ բուն նպատակն աւելի մօտէն գիտցող Ֆրանսա և Գերմանիա անկարելի կ'նկատեն միջնորդութիւնը, մինչեւ որ Ռուսերն յաղթութիւն մը չվաստկին ծովի կամ ցամաքի վրայ։ Ցամաքի վրայ, Ռուսները կ'յուսան թէ Քուրոպադքին Փետր.ի մէջ 400,000 զօրք պիտի ունենայ, և այն ատեն յաղթութեան վստահ կրնայ ըլլալ Օեամայի դէմ, որ թէեւ Բորդ Արթուրի պահապան զօրքը պիտի ընդունի, բայց այս զօրք յոգնած պիտի ըլլայ։ Այս վերջին կէտին վրայ ուրիշները բոլորովին տարբեր կ'խօսին Բորդ Արթուրի պաշարումէն ողջ մնացած ճարոնցի զօրքը շատ աւելի կիրթ, վարժ, անվախ և յանդուգն նկատելով քան Օեամայի հրամանին տակ գտնուող զօրքերը։ Ռուսական ծրագրով, Քուրոպադքին երկու ամիս ետքը պիտի սկսի վճռական գործողութեանց։ Մարտ ամսուն Բեդերսպուրկէ մեկնած պահուն ըսաւ թէ 18 ամիսէն մինչեւ երկու տարի պէտք է իրեն։ Ռուսները վստահ են որ այս պայմանաժամով կրնան յաղթել ցամաքի վրայ։ Իսկ Ռօժտեսդվենսքիի տորմիղին գործն աւելի անստոյգ է։ Օրուան լուրերը կ'ըսեն թէ Եւրոպա պիտի դառնայ։ Մեր մասին, չենք կարծեր թէ այսպիսի հրաման մը գացած ըլլայ արդէն։ Ռուս ծովակալն աւելի հաւանական է որ ժամանակ շահիլ ուզէ, մինչեւ որ Գ. նաւարաժինն հասնի Պալթիքէն։ Բայց մինչեւ այն ատեն կրնա՞յ սպասել Մատակասքար։ Չէզոքութիւնը կ'ներէ՞ միթէ որ Ֆրանսա այսպիսի զիջութիւն մը տայ անոր։ Ճարոն կ'բողոքէ և խնդիր պիտի հանէ այն ամէն Տէրութեան հետ որուն ջուրերուն մէջ ժամանակ անցընել ուզէ ռուս տորմիղը։ Ճարոնցիք կ'ըսեն թէ Բորդ Արթուրի անկումը մեծապէս դիւրացուց իրենց գործը։ Իրենց նաւատորմն ամէն հանգստութենէ և զգուշութենէ ազատեցաւ։ Իր բոլոր նաւերը նորոգեց կամ նորոգելու վրայ է, Բորդ Արթուրի նաւահանգստին մէջ գտնելիք զինուորական մթերքն և հաւաքել ածուխն տակէն հանուելիք նաւերն ալ պիտի ուժովցնեն զինք, զի Բորդ Արթուրի ներքին ջուրերը շատ ծանծաղ են, և ճարոնցիք յուսալից են մեծապէս օգտուելու նաւատորմին աւարէն։ Ճարոնական ծրագիրն է խմբովին ընդ առաջ երթալ Ռօժտեսդվենսքիի, և անոր հաշիւը կարգադրելէն ետքը, դառնալ Վլատիվոստոքի դէմ, զոր կ'ուզեն գրաւել իբրեւ հաշտութեան բանակցութեանց համար գրաւական մը, և իրենց համար վերջնականապէս վար պիտի դնեն Սախալինի կղզին։ Ճարոնցիք վստահ են Ռօժտեսդվենսքիի տորմիղին յաղթելու, զի միայն չորս հատ նոր զրահաւոր կը պարունակէ, հատ մը չունի նոր ոճով զրահակիր յածանաւ։ Թօկիոյի խոշոր նաւերու տորմիղը ռուս ծովակալին խոշոր նաւերուն հետ զարնուելէ առաջ, ճարոնական սրընթաց յածանաւերը պիտի ոչնչացնեն ածխաբարձ շոգենաւերը, և ածուխի չգոյութեամբ անձնատուութեան պիտի պարտաւորեն ռուս ծովակալը, ինչ պէս ռազմամթերքի չգոյութեամբ անձնատուութեան հարկադրեցին Շդէօսէլը։ —Ասոնք են ահա երկու կողմերուն յոյսերն ու ծրագիրները։ Բայց երկու կողմէն ալ բնաւ ակնկալութիւն չկայ մօտաւոր հաշտութեան։

ԶՕՐ. ՇԴԷՕՍԷԼԻ ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Զօր. Շդէօսէլ Դեկտ. 16ին հեռագրեց ի Բեդերսպուրկ.—Ձեզ կ'իմացնեմ սա տխուր լուրը թէ երէկ իրիկուն ժամ 9ին 11 թթաչափ ռումբ մը թիւ 2 ամրոցին նկուղին վրայ պայթելով, սպաննեց այն դիւցազուներն որ մեր պարծանքն էին. Զօր. Քոնտրադէնքօ, դէր—գնդապետ Ռաշէնքօ, ճարտարագէտ—գնդապետ Կաչէվսքի. նոյնպէս՝ Զիռէնիցէ, Դրիգովսքի և Սավիցքի հարիւրապետները, Սէնքէվիչ տեղակալը, Սմոլիանինով և Նէժէլով ենթասպաները։ Ասոնցմէ զատ եօթ սպայ վիրաւորուեցան։ Զօր. Քոնտրադէնքոյի մահը խոր տպաւորութիւն ըրաւ։

*** Զօր. Շդէօսէլ Դեկտ. 20 թուով հեռագրեց. «Երէկ ետ քաշեցի թիւ 2 ամրոցին զօրքերը, որք «Արծուի Բոյն»ն եւ չինական պարիսպը վերադարձան։ Ապա օդն հանել տուի ամրոցին նկուղները. 200 հոգի կորուսինք։ Դեկտ. 18 և 19ին ճարոնցիք յամրաբար յառաջացան արեւմտեան ճակատի թիւ 5 ամրոցին վրայ։ Պահակազօրքին խանդը մեծ է։ Այժմ նաւային զինուորներն ալ միասին հաշուելով՝ 12,000 զօրք ունիմ բերդաքաղաքին պաշտպանութեան համար։»

*** Զօր. Շդէօսէլ Յնվ. 1 թուով ալ հեռագրեց.—«Երէկ առտու կանուխ ճարոնցիք շատ ահեղ պայթում մը յառաջ բերին թիւ 3 ամրոցին տակէն, ուրկէ անմիջապէս ետք մահաստիւ կրակ մ'ըրին ամրութեանց բովանդակ գիծերուն վրայ։ Այս ամրոցին սակաւաթիւ պահակները մասամբ փլատակներուն տակ մնացին եւ միւս մասն ալ յաջողեցաւ փախչիլ։ Երկու ժամ տեւող ռմբակոծումէ ետք ճարոնցիք գրաւ տուին չինական պարիսպին և Արծուի Բոյնին վրայ։ Երկու անգամ ետ մղեցինք զիրենք։ Մեր դաշտային հրետանին շատ վնաս տուաւ ճարոնցիներուն։ Բայց որովհետեւ անկարելի էր Չինական Պարսպին վրայ կենալ, գիշերային հրաման տուի պահակազօրքին, անոր ետեւ գտնուող բարձունքներուն վրայ քաշուիլ և այս կերպով պահպանել Մեծ Լեռան վրայ գտնուող մեր աջ կողը։ Արեւելեան ճակատին մեծ մասը ճարոնցւոց ձեռքը կը գտնուի։ Մեր այս նոր դիրքն ալ չպիտի կրնանք երկար պաշտպանել և պիտի ստիպուինք անձնատուր ըլլալ։ Աստուծոյ յանձնած ենք ինքզինքնիս։ Շատ մեծ են մեր կորուստները։ Գունդին հրամատարներէն Կանդուրին և Սէմօնէվ՝ վիրաւորուեցան, բայց առաջինը ծանրապէս։ Թիւ 3 ամրոցին հրամատարը, հարիւրապետ Սէրէտով, ականին պայթումէն մեռաւ։ Մեր վեհապետն իցի՜ւ թէ գթութիւն ունենար մեր վրայ։ Ինչ որ կարելի էր ընել մարդկօրէն՝ ըրինք։ Նա պիտի դատէ զմեզ, բայց գթութիւնը ձեռքէ չթողլով անշուշտ։ 11 ամիս անընդհատաբար տեւող կատաղի կռւին սպառեց մեր ոյժը։ Պահակազօրքին մէկ քառորդ մասը, որուն կէսն ալ հիւանդ է արդէն, առանց ո և է օգնութեան 27 վէրստ ընդարձակ ամրութեանց գիծերը պաշտպանեցին առանց պահիկ մ'իսկ հանգստանալու։ Զօրքերը կմախք դարձած են։

Դեկտ. 11 ին, ներքին նաւահանգստին մէջ գտնուող ամէն նաւերը Բարձր Բլուրէն ճարոնցիներուն արձակած 11 թթաչափ ռումբերէն ընկղմեցան, բացի Սեւաստոբոլէն, որ արտաքին նաւահանգիստը փախաւ, և հոն չորս օրէ ի վեր ճարոնական Թորփիլանաւերուն գիշերային յարձակմանց կ'դիմադրէ։ Ճարոնցիք 6—10 վաշտ օգնական զօրք ստացան այսօր։ Քաղաքին առջեւ գտնուած ամէն ամրոցները փոքր թնդանօթներով և արագահարուածներով զինուած են։ Յարձակում կրելու պատրաստ կ'կենանք։ Ճարոնցիք 11 թթաչափ ռումբերով կ'կոծեն մեր հիւանդանոցները, որոց վեցերորդը կատարելապէս քանդուեցաւ, իններորդն և տասնմէկերորդը ծանրապէս վնասուեցան։ Երկու բժիշկներ և մէկ մայրապետ վիրաւորուեցան։ Շատ հիւանդներ ալ նոյնպէս զարնուեցան։ Բժշկապետ Պալաչէվ անխոնջ կ'աշխատի, սակայն շատ դժուար է 10,000 վիրաւորեալները խնամել, մանաւանդ անընդհատ ռմբակոծման և սաստիկ ցուրտին պատճառաւ։ Մեր սպաներուն թիւը շատ փոքր է. Հոկտ. և Նոյ. ամիսներուն մէջ 200 սպայ մեռան։ Անոնց տեղ ենթասպաներ դրի, որոնք դիւցազնաբար կ'ծառայեն։»

ՃԱՐՈՆԻ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ստանտըրտ «վաւերական աղբիւրէ» կ'իմանայ թէ ճարոն հաշտութեան բանակցութեանց ատեն հետեւեալ պայմանները պիտի առաջարկէ.— Զանազան պատճառներով, մանաւանդ իր ազդեցութիւնն անվթար պահելու համար պիտի սպասէ որ հաշտութեան խնդիրը Ռուսիոյ կողմէ բղխի։ Ճարոն պիտի պնդէ որ Մանչուրիա Չինու ետ տրուի։ Ռուսիա խոստացած է արդէն իր զօրքերն հանել Մանչուրիայէն։ Ուստի մինչեւ որ Ռուսները պարպեն Մանչուրիան, ճարոն 100,000է աւելի զօրք պիտի պահէ հիւսիսային Քորէայի մէջ. և եթէ Ռուսիա մեծաքանակ զօրք համախմբել Մանչուրիոյ մէջ, այն ատեն հաշտութիւնը նոր արիւնռուշտ պատերազմի մը նախաշաւիղը պիտի ըլլայ։ Մանչուրեան երկաթուղին Չին պիտի գնէ, այս մասին կանխապէս որոշուած պայմանագրութեան գործադրութեամբ և առ այս պէտք ըլլալիք դրամագլուխը միջազգային յանձնաժողով մը պիտի հայթայթէ, և այդ յանձնաժողովը Չինացւոց հետ հաւասար իրաւունք պիտի ունենայ գծին վարչութեան մէջ։ Ռուսեւչինական պանքան պիտի դադրի կառավարական հաստատութիւն մը ըլլալէ և անհատական հաստատութիւն մը պիտի նկատուի, մինչդեռ այսօր կիսապաշտօնական նախարարութեան մէկ մասնաճիւղն է պարզապէս։ Բորդ Արթուրի և Քվանդունկ Թերակղզւոյն վարձակալութիւնը ճարոնի պիտի փոխանցուի։ Ճարոն պիտի վերստանայ Լիաօդոնկ Թերակղզւոյն մասին 1895 տարւոյն մէջ եղած կարգադրութեամբ իրեն տրուած իրաւունքը, որ տարբեր է Քվանդունկի վարձակալութենէն։ Ամէն պարագայի մէջ, Ճարոնցիք իրենց պիտի վերապահեն Քորէական երկաթուղին չինականին միացնելու իրաւունքը։ Տալնի բաց նաւահանգիստ պիտի ըլլայ միջազգային հսկողութեան և չինական վարչութեան տակ։ Ճարոն ուզածին պէս պիտի ամրացնէ Բորդ Արթուրն և պահակազօրք պիտի պահէ հոն։ Չիֆուի, Քիաօչէուի, Շանկայի և Սայկոնի մէջ ապաստանած Ռուս մարտանաւերը ճարոնի ստացուածքը պիտի ըլլան։ Քորէա ճարոնի բացարձակ պաշտպանութեան տակ պիտի մնայ, պահելով իր այժմու անկախ դիրքն իբր պետութիւն։ Քորէայի մէջ Ռուսաց տրուած ամէն մենաշնորհ ետ պիտի առնուին, անոնց տէրերուն դրամական հատուցումներ ընելով։ Ճարոն Քորէայի ապահովութեան համար ամրութիւններ և նաւային կայաններ պիտի հաստատէ հոն։ Սախալինի կղզին Ճարոնի պիտի տրուի։ Ազգային, ռազմագիտական և առեւտրական պատճառներով կարեւորագոյն կէտ մ'է այս։ Ուսուրիի և Քամչադքայի ծովեզերաց վրայ ճարոնցւոց ձկնորսութեան իրաւունքները պիտի կարգադրուին։ Բացարձակ պէտք է պատերազմական տուգանք մը, պատերազմին տեւողութեան համաձայն, և ատոր նուազագոյն չափը պիտի ըլլայ հարիւր միլիոն ոսկին։ Եթէ պատերազմն երկարի, Վլատիվոստոքի համար ալ պայմաններ դնել պէտք պիտի ըլլայ, բայց ճարոն այդ նաւահանգիստն առնել չուզեր իրեն համար։ Անկարելի է գոհացում տալ Ռուսիոյ փափաքին, զոր կ'ունէ, Ծայր. Արեւելքի մէջ զինուորական և նաւային նպատակաւ ձմեռը չսառող նաւահանգիստ մը ունենալու համար։ Ռուսիա եւս ուրիշներուն պէս կրնայ իր առեւտրական գործերուն համար օգտուիլ Տալնիէն, բնականաբար առանց տարբերական վարձքի։ Մինչեւ որ Չինացիք վերստանան Մանչուրիան, ճարոնական զօրքերը գրաւած պիտի պահեն այդ չինական գաւառը։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Չիֆու փախած ռուսական Վլաօֆնի Թորփիլանաւուն հրամատար նաւապետ Բարցով յայտարարեց որ թէեւ պատերազմին սկիզբները ռազմանիւթի առատութիւն կար Բորդ Արթուրի մէջ, բայց Ոսկեղէն Բլուրին մօտ խարսխած մարտանաւերէն ո՛չ մէկն իր մէջ թնդանօթի փամփուշտ ունէր։ Սեւ վառօդ միայն կար այս մարտանաւերուն մէջ, որ ողջոյն տալու համար կ'գործածուէր։ Երեք անգամ, երբ ճարոնական Թորփիլանաւեր ուզեցին թորփիլահար ընել այս ռուս մարտանաւերը, ասոնք սկսան այս վառօդով սաստիկ թնդանօթաձգութիւն մը կատարել, որ թէեւ ահարկու ձայն կ'հանէր, բայց անվնաս էր, զի ռումբ չէր նետուածը։ Ճարոնցիք նախ փախան, բայց վերջէն հասկնալով ռուսներուն այս հնարքը, շատ ցաւեցան անոնց մեծ վնաս մը չտալնուն համար։ Նաւապետը կ'ըսէ թէ Ռուսք շատ անգամ այսպէս խաբած են ճարոնցիները։

ԸՆԿՂՄԱԾ ՋՐԱՀԱՒՈՐՆԵՐԸ. — Թօքիօյէ կ'հեռագրուի Յնվ. 3 թուով. — «Երբ Բորդ Արթուրի մէջ ընկղմած մարտանաւերն հեռուէն դիտուին, կարելի չէ գաղափար կազմել անոնց վիճակին վրայ։ Ակներեւ է որ Սեւաստոբոլ ծովեզրէն ծովուն բացերը տարուեցաւ, և ընկղմեցաւ ջուրին խոր եղած տեղը, մինչ նախապէս նաւահանգստին մէջ ընկղմուած մարտանաւերն արտաքուստ թորփիլահար եղան։ Մասնագէտները դեռ համաձայն չեն սա կէտին վրայ թէ այս մարտանաւերը կարելի պիտի ըլլա՞յ ջուրին երեսն հանել, թէեւ այս կէտը վերջնապէս պիտի որոշուի երբ կատարեալ քննութիւն մը կատարուի տեղւոյն վրայ։ Կ'հաստատուի թէ Ռուսք իրենց մարտանաւերը ջուրին տակը ղրկեցին, երբ ճարոնցիք դադրեցուցին կրակը։ քաղաքին անձնատուութեան համար առաջարկ ըլլալէ վերջ։»

ԱՌՄԱՆ ԼՈՒՐԸ.— Բեդերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ Զարը շատ յուզուեր է, երբ ստացեր է Շդէօսէլի հեռագիրը, որով կ'նկարագրէր բերդաքաղաքին խղճալի և յուսահատ կացութիւնը։ Անմիջապէս հեռագրեց Զօր. Շդէօսէլի թէ վստահ է իր վրայ, և քանի որ Աստուած նոր զոհողութեան մը կ'հարկադրէ Ռուսիան, ուստի կ'արտօնէ զինքն որ անձնատուութեան բանակցութեան սկսի։

ԶՕՐ. ՆՈԿԻ հետեւեալ խօսքերն ըսաւ, երբ հեռագիրը գուժեց թէ զաւակը մեռած էր Նան—Շանի ճակատամարտին մէջ. «Հպարտ կ'զգամ ինքզինքս որ զաւակս իբր քաջ մեռաւ։ Ասիկա ամենամեծ պատիւն է, զոր կրնար ըլլալ մեր անունին։» Իր երկրասիրական բանաստեղծութիւնները մեծ ժողովրդականութիւն կ'վայելեն ճարոնի մէջ։ Այս օրերս ամէնուն բերանն է իր մէկ փոքր քերթուածը, նուիրուած մեռած զաւկին յիշատակին։ — «Զաւակս մեռաւ թշնամիին դէմ մաքառելով.—Մի՛ լաք անոր վրայ։ Ինչո՞ւ լալ.— Արցունքները խղճի խայթին փրկանքն են.—Մարդ խղճի խայթ չունենար, երբ հայրենիքին համար կ'մեռնի.—Զաւակս մեռաւ թշնամիին դէմ մաքառելով։»— Զօր. Նոկի զարմանալի նկարագրի տէր մէկն է։ Վերջերս անգլիացի և ամերիկացի թղթակիցներ իր մօտ գացին, արտօնութիւն խնդրելու համար որ իր բանակին մէջէն հետեւին Բորդ Արթուրի դէմ կատարուած գործողութիւններուն։ Ճարոնցի զօրավարը չեշտակի անոնց երեսը նայեցաւ, և կատարեալ պաղարիւնութեամբ ըսաւ անոնց.— «Բարեկամնե՛ր, կրնաք հեռանալ, և լաւ կ'ըլլայ որ կրցածնուդ չափ հեռու երթաք։ Եթէ հիւանդ ինաք, մեր զինուորական բժիշկներն հարկ եղած խնամքները պիտի տան ձեզ. եթէ վիրաւորուիք, առաջնակարգ վիրաբոյժներ ունինք որ արագաբար պիտի կատարեն հարկ եղածը։ Կրնաք հեռանալ։» Զօրավարն նաեւ բացատրեց թէ ռազմավարութիւնն և լրագրութիւնն երկու անհաշտ տարրեր են. այս պատճառաւ չի կրնար թողուլ որ չափազանց մօտ գտնուին գործողութեանց խարիսխին։

ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ.— Նոյէ Դօյչէ Բլէ խօսելով Բորդ Արթուրի առման վրայ, կ'ըսէ թէ ճարոնցիք այս փայլուն յաղթութեամբ առաջնակարգ տէրութեանց կարգը կ'անցնին։ Ամերիկեան Կլօպ թերթը կ'ըսէ թէ Զօր. Քուրոբադքին ա'լ անկարելի է որ յաղթէ Օեամայի բանակին, երբ Նոկիի բանակն անոր միանայ։ Իքքօ Բոսթ կ'ըսէ.— «Ճարոնցիք ա'յնքան քաջ սովեցան Բորդ Արթուրի պաշարումէն որ ա'լ անառիկ պիտի դարձնեն քաղաքը։ Ինչ որ ալ ըլլայ պատերազմին ելքը, հաւանական չէ որ այլեւս Բորդ Արթուր ուրիշի մը ձեռքն անցնի։» Գերման թերթ մը ձրի յաւելուածներ հրատարակելով, առաջին անգամ ինք ծանոյց Բորդ Արթուրի անկումը՝ Պերլինցիներուն։ Գերման զինուորական շրջանակներուն մէջ կը կարծուի թէ ճարոնցիք պիտի փորձեն Բորդ Արթուրը գրաւել։— Տէյլի Քրոնիքլ հետեւեալ հեռագիրներն հրատարակեց Բորդ Արթուրի անկման և Զօր. Շդէօսէլի վրայ.—

«Փայլուն պաշտպանութիւն մ'եղաւ։ Ի՞նչ հիանալի մարդ։ Աշխարհ ո՜րքան պիտի հիանայ իր վրայ։» ԼՕՐՏ ՌՕԲԵՐԴՍ

«Կ'ցաւիմ որ հրապարակաւ իբր կարծիք միայն գովեստ կրնա՛մ կարդալ Շդէօսէլի հիանալի պաշտպանութեան համար, զմայլում միայն կրնամ արտայայտել Ռուսներուն քաջութեան և ճարոնցիներուն աննուաճ կորովին և հերոսութեան համար։» ԼՕՐՏ ՈՒՈԼՍԼԻ

«Զօր. Շդէօսէլի անձնատուութիւնը պատուաւոր անձնատուութիւն մ'է հիանալի պաշտպանութենէ մը վերջ։» ՊԱՏԷՆ—ՓՕՈՒԷԼ

Զօր. Պատէն—Փօուէլի կարծիքը մասնաւորապէս շահեկան է, զի, ինչպէս կ'յիշուի, ի՛նք էր որ Թրանսվալի պատերազմին ժամանակ հերոսաբար պաշտպանեց Մէֆքինկը, բաց դաշտի վրայ փոքր գիւղաքաղաք մը, մինչև որ Լօրտ Ռօպէրցսի յաղթանակը փրկեց զինք, և իր այս քաջարի դիմադրութեան համար ընդդէմ Բրոնէէի բանակին, ահագին ժողովրդականութիւն շահեցաւ Անգլիոյ մէջ և գնդապետութենէ զօրավարութեան բարձրացաւ։

Աւստրեւմաճառ սպայակոյտի պետ Պաուն Պէք, Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէի մէջ գրեց.— «Եթէ այս պատերազմին հերոսներէն մէկուն համար յիշատակարան մը կանգնել հարկ ըլլայ, այն մարդը Զօր. Շդէօսէլն է։ Շատ կ'հիանամ այս զօրավարին վրայ, որ իրապէս մեծ գործ մը կատարեց։»

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունուար, 7.—Ճարոնի Երեսփ. ժողովը Միքատոյին մատուցուելիք ուղերձ մը քուէարկեց, յայտնելով թէ ճարոն իր զինուորական յաջողութիւնները Կայսեր կ'պարտի։

—Բորդ Արթուրի մէջ ժանտատենդ և ուրիշ վարակիչ հիւանդութիւններ ծագած ըլլալով, ամբողջ քաղաքն ու իր բնակիչները հականեխման պիտի ենթարկուին, ճարոնցի զօրաց Բորդ Արթուր մուտքէն առաջ, որպէս զի չվարակին։

Թիւ 5, 13, 14, 15 և 16 ռուսական զօրագունդերը, 5637 հոգիէ բաղկացած, որուն 186ը սպայ, մեկնեցան Բորդ Արթուրէ, իբր գերի ճարոն տարուելով։

ՓԱՐԻԶ, 7.—Բեդերսպուրկէ կ'հեռագրուի թէ Միացեալ Նահանգաց դեսպանը խօսք բացաւ Ռուս կառավարութեան՝ ներկայ պատերազմին միջամտութեան մասին, ի սէր խաղաղութեան։ Ռուս կառավարութիւնը բացարձակ պատասխանեց թէ անկարելի կ'նկատէ հաշտութիւնը։

ԲԵԴԵՐՍԲՈՒՐԿ, 7. — Նիւ Եօրքէ կ'հեռագրուի թէ Միաց. Նահանգաց նաւարաններուն մէջ շինուած 9 ռուսական Թորփիլանաւեր Կրոնշտատ ղրկուեցան, ուրկէ անմիջապէս Մ. Արեւելք պիտի ղրկուին անդրսիպերիական երկաթուղիով։

ԲԵԴԵՐՍԲՈՒՐԿ, 7. — Վլատիվոստոքի նաւարաժինին հրամատար ծովակալ Սքրիտլով պաշտօնանկ եղաւ և ետ կանչուեցաւ վերջնական կերպով։

ԼՈՆՏՈՆ, 7. — Զարը նախագահեց նախարարաց խորհրդոյ նիստի մը որ որոշեց կարեւոր վարկ մը բանալ անդրսիպերեան երկաթուղիին բարւոքման համար, որպէս զի կարելի ըլլայ աւելցնել կառախումբերուն թիւն և դիւրացնել դէպ ի Մ. Արեւելք զօրաց առաքումը։

—Ռուսիոյ նախարարաց նոյն խորհուրդին մէջ որոշուեցաւ հրամայել ծովակալ Ռօժտեսդվենսքիի, Ռուսիա դառնալ իր ամբողջ նաւաբաժինով։ (Ստանտարտ)

ԼՈՆՏՈՆ, 6.—Զօր. Շդէօսէլ և Զօր. Նօկի, որոնք թէև վիրաւորուած բայց աղէկցած են, Յունուար 5ին տեսակցութիւն մ'ունեցան Բորդ Արթուրէն դուրս ճափոնական կեդրոնական սպայակոյտին մօտ վայր մը։ Չի գիտցուիր տակաւին թէ ի՛նչ խօսեցան և ի՛նչ եղաւ արդիւնքը։

ՓԱՐԻԶ, 6. Զօր. Շդէօսէլ Ռուսիա պիտի դառնայ ազատ կերպով.—ճափոնական «Մանչուրիա» հին յածանաւով ճափոնական Նակազաքի նաւահանգիստը պիտի տարուի, և յետոյ նոյն նաւով Եւրոպա պիտի տարուի։

ԼՈՆՏՈՆ, 6.—Սէնթ Ճէյմզ Անգլ. Դիրծակալութեան Մանչուրիոյ թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ Մարեչալ Օեամա շարունակ զօրք կ'ստանայ։—Թերթերը կ'ըսեն թէ ճափոնցիք սկսեր են երկաթուղիով Լիաօ Եանկ և Նիւչուանգ ճամբով Բորդ Արթուրի պաշարումին ազատ մնացած զօրքերը։ Բորդ Արթուրի պաշտպանութիւնը պիտի յանձնուի ճափոնէն գալիք նոր զօրքերուն։—ճափոնցիք կ'յուսան հանել և նորոգել գէթ մէկ մասն ընկղմած զրահաւորներուն և միւս նաւերուն։—Լոնտոնի թերթերը կ'հերքեն Ռուս մամլոյն այն հրատարակութիւնը թէ Անգլ. յածանաւք կ'հետեւին Ռօժտեսդվենսքիի տորմիղին և անոր շարժումները կ'իմացնեն ճափոնցիներուն։ Ինչպէս ամէն ծովային տէրութիւն, Անգլիա ևս տեղեկութիւն կ'առնէ Ռուս տորմիղին շարժումներուն վրայ, բայց իր ազգին ծովային վաճառականութիւնը պաշտպանելէ զատ ուրիշ բան չըներ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՑՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Միւթէմայիզէ աստիճան տրուեցաւ Հեռագրական Վարչ. օտար թղթակցութեանց դիւանի քարտուղար Թէնկըր Ցաւէֆ էֆ.ի։ Սանիյէի աստիճան՝ Պոլսոյ ոստիկանական քննիչ Մազհար պէյի և Իզմիրի «Ահէնկ» լրագրին արտօնատէր Ալի Նազմի պէյի։ Սալիսէի աստիճան՝ Երուսաղէմի Լատինաց Պատրիարքարանի թարգման Նէճիպ Իւլ Վէսվան պէյի։

—Թիրանի (Շգոտրա) Գայմագամ անուանուեցաւ Կուսինայի Գայմագամ Շուքրի էֆ., որուն յաջորդեց Թիրանի Գայմագամ Լութֆի էֆ.։ — Սուրիոյ Նախագահ Ատենի քաղաքային ճիւղին նախագահ՝ Այտընի Նախագահ Ատենի քաղաքային ճիւղին Նախագահ Հասան Ֆէհմի էֆ.։ — Իզմիրի Նախագահ Ատենի քաղաքային ճիւղին Նախագահ՝ Սուրիոյ Նախագահ Ատենի քաղաքային ճիւղին նախագահ Զիւհտի էֆ.։

—Ա. Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կ. Պոլսոյ Վերաքննիչ Ատենի առեւտրական ճիւղին նախագահ Արիֆ պէյի։

Բ. Օսմանիյէ՝ Առողջապահական յանձնաժողովին անդամ Միրլիվա Տօքթ. Բավլաքի փաշայի և Իզմիր—Գասապայի երկաթուղւոյ Տնօրէն Մ. Բօլ Կոտէնի, Գ. Օսմանիյէ՝ Բ. Տնօրէն Մ. Ռիլըքմ Եորտէն, Դ. Մէճիտիյէ՝ նոյն երկաթուղւոյն Ա. ճարտարագէտ Մ. Անտուէ Սագալանի։

Լիագամթի ոսկի շքանշան՝ Պետական խորհրդոյ քաղաքային ճիւղին անդամ Զիւհտի պէյի։

ԳՈՑՈՒԱԾ ՏՊԱՐԱՆ ՄԸ.—Պաշտօնական Ջեկոյց մը կ'ծանուցանէ թէ Ղալաթիա, Բէրշէմպէ—Բազար, տպարանապետ Գարաճաօղլու հանրային բարոյականի հակառակ պատկերներ տպած ըլլալով, Տպարանական Կանոնագրին 32րդ յօդուածին համաձայն իր տպարանն առժամապէս գոցուեցաւ և Դատական Նախարարութեան ալ ծանուցուեցաւ որ օրինական հրամանագրութիւններն ի գործ դնէ անոր նկատմամբ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Ելմտական նախարար Նազիֆ փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, ելմտական պաշտօնէից ընտրութեան համար։ Այսուհետեւ բոլոր ելմտական պաշտօնեաները սոյն Յանձնաժողովին կողմէ պիտի ընտրուին, և պաշտօնի բարձրացում խնդրողներն ալ անոր առջեւ քննութիւն պիտի կրեն։

—Կաւաշի (Վան) Մալմիւտիրի Ահմէտ էֆ. պաշտօնանկ եղաւ իր գործած զեղծումներուն պատճառաւ։ Իրեն յաջորդեց իր օգնականը՝ Իպրահիմ էֆ.։

ՔՕԼԵՐԱՆ Ի ՎԱՆ.—Վանէ Դեկտ. 24 թուով հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ նոյն օրը քօլերայի նոր դէպք չէ պատահած, այլ նախորդ վարակեալներէն 5ը մեռած են։

ԻՏԱԼԻՈՅ ՎԵՀ. Թագաւորին տօնախմբութեան առթիւ, երէկ Օսմ. պահականան ու օտար պահականաները դրօշազարդուած էին։

ՏԱՍՆԱՄՈՐԴԻ ՏՐՈՑ ՎԱՐՁԱԿԱԼՆԵՐԸ. —Պետական Խորհուրդն հրաման ստացաւ նոր կանոնագիր մը պատրաստելու, տասնորդի տրոց վարձակալներուն երաշխաւորութեան և ի հարկին պարտքի փոխարէն, անոնց կալուածներուն և հողերուն՝ յանուն Պետութեան գրաւման և իւրացուցման նկատմամբ։

ԲԱՄԲԱԿԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ. — Օսմ. երկիրներու մէջ բամբակի մշակութիւնն ընդհանրացնելու համար, Ելմտական նախարարութեան Խորհրդական Ռաֆոֆ պէյ կարեւոր ծրագիր մը մատուցած էր ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ, Ելմտական պաշտօնատան մէջ կազմուած մասնագիտական յանձնաժողով մը, որուն քննութեան յանձնուած էր նոյն ծրագիրն, ընդարձակ տեղեկագիր մը մատոյց Բ. Դրան, որով կ'առաջարկէ բամբակի ընտիր հունտեր բերել տալ և երկրագործներուն բաշխել և նոյն հունտերէն առնուելիք բամբակի նոր բերքն 5 տարի տասանորդէ տուրքէ զերծ կացուցանել։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Սկիւտարի Ջուրի ընկերութեան ելմտական քննիչ Մ. Քամարա թէ՛ ընկերութենէն և թէ՛ բաժանորդներէն 1500 ոսկի գողնալով, փախեր է։ Սկիւտարի Նախագահ Ատենի Ընդհ. Դատախազութիւնը իրողութիւնն իմանալով, քննութեան ձեռնարկած և հարցաքննութեան ենթարկած է ընկերութեան արկղակալ Մ. Քլօզան, որ թէև հաշուեքննիչներու հաշիւները քննելու պաշտօն ունի, բայց երկու ամսէ ի վեր թերացած է իր պաշտօնին մէջ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Գերման դեսպան Պառոն Մարշալ ֆօն Պիպէրշդայն Շբ. առաւօտ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ, անոր ապարանքն երթալով։

ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ. — Ելմտական Նախարարութիւնը նկատելով որ Պոլիս բնակող գաւառացիներուն անվճար տուրքերը գանձուելու համար, գաւառային իշխանութեանց կողմէ ելմտական պաշտօնարանը ղրկուած ցուցակները չեն յիշատակեր թէ ըստ օրինի անոնց կանխաւ ազդարարագիր ուղղուա՞ծ է թէ ոչ, մինչդեռ պետական տրոց գանձման կանոնագրին 31րդ յօդուածը կ'տրամադրէ որ հարկահաւաքներն իրենց տուրքերն որոշեալ պայմանաժամերուն չվճարող հարկատուներուն, մէն մի վճարաժամու լրանալէն առ առաւելն 10 օր վերջը, պարտին տպեալ ազդարարագիր ուղղել, և անձամբ հարկատուներուն կամ թաղին և կամ գիւղին Մուխթարներուն ստորագրել տալէ վերջ, մէկ շաբաթ սպասել, և երբ հարկատուները չփութան վճարել իրենց պարտքերն, այն ատեն միայն դիմել անոնց շարժական և անշարժ ինչքերուն։ Հետեւապէս ազդարարեց որ այսուհետեւ պէտք է անպատճառ ազդարարագիր ուղղել բացակայ հարկատուներուն, և եթէ անոնք տեղւոյն վրայ կալուած կամ ուրիշ ստացուածք չունին, որոնց կարելի ըլլայ դիմել, այն ատեն միայն պէտք է ելմտական պաշտօնատան զեկուցում ընել, հաւորդուած ազդարարագիրներուն խմբ-թոպէներն ալ ի միասին ղրկելով, որպէս զի անոնց բնակած տեղերու ելմտական իշխանութեանց դիմում ըլլայ, Զինուորական, Մէարիֆի, և Զինուորական սպառազինութեանց ի նպաստ տուրքերէն անոնց ունեցած պարտքերը գանձելու համար։

ԴՈՒԱՐԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ.— Կայսերական Նահանգներու մէջ կատարուած ոչխարահամարէ մը հասկցուած էր թէ Թուրքիոյ ոչխարներուն թիւը 40 միլիոնի կ'հասնի, մինչդեռ աւելորդ է ըսել թէ Օսմ. լայնածաւալ երկիրներն անոր կրկնապատիկը, եռապատիկը կրնան սնուցանել շատ դիւրութեամբ։ Սապահ կ'ըսէ թէ այժմ ոչխարի տուրքը 2 միլիոն ոսկի կ'բերէ Պետական Գանձուն, բայց երբ 80 միլիոնի հասնի, բնականաբար ոչխարի տուրքն ալ պիտի կրկնապատկուի, և բուրդի ու մորթի վաճառականութիւնն ալ մեծապէս պիտի օգտուի։ Կայսերական Կառավարութիւնն որոշած է ոչխարաբուծութեան մեծ մղում տալ, քաջալերելով դուարաբոյծները։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ Տնօրէն Բանճիրի պէյ երէկ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ ելմտական Նախարար Նազիֆ փաշայի հետ։

ՌՈՒՄԵԼԻԻ նահանգաց քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշա ձեռնհաս պաշտօնատան ղրկած է մէկ ցուցակն այն հրկիզեալ տուներուն, որոնց շինութիւնը դեռ չէ աւարտած։

— Նոյնպէս կ'հեռագրէ Բ. Դրան թէ Ս. Ծննդեան Տօնը կատարեալ խաղաղութեամբ կատարուեցաւ ամէն նահանգներու մէջ, և այս առթիւ ամէն եկեղեցիներու մէջ մաղթանքներ եղան վասն արեւշատութեան ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ։

– Նոյն Ֆէրայէ Բէյէն կ'գրէ թէ Օսմ. զօրաց կողմէ բոլորովին նուաճուեր է 9 հոգիէ բաղկացեալ աւազակախումբ մը, որ կ'ասպատակէր Մանաստըրի նահանգին մէջ։ Նոյնպէս ոստիկան—զօրաց կողմէ բնաջինջ եղեր են պուլկար երկու աւազակախումբեր, որք կ'ասպատակէին Մանաստըրէ 27 քիլոմէդր հեռու դէպ հարաւ—արեւելք։

ՓՈԹՈՐԻԿ ԵՒ ՁԻՒՆ ՁՄԵՌ.—Քանի մը օրէ ի վեր Մարմարայի մէջ տիրող բուռն փոթորիկը վերջապէս դադրեցաւ, յորդ տեղատարափի մը և ձիւնի սաստիկ մրրկի մը տեղի տալով։ Միջերկրականի և Մարմարայի մէջ պատահած նաւաբեկութեանց մանրամասնութիւններն հետզհետէ կ'հասնին։ Վաճառական Սինիրօղլու Սիմէօնաքի էֆ.ի 1038 թօնօնոց մէկ շոգենաւը, որ Իզմիրէ խառն բեռով մեկնած էր, Կէլիպոլուի մօտ, Թէքիէ—Ալթը կոչուած տեղը խրեցաւ ձեան փոթորկի մը հետեւանօք։ Կրիք ազատարար Ընկերութեան նաւաձիգներն օգնութեան հասնելով, ազատեցին զայն։

—Քիոսցի Եանիի 30 թօնօնոց առագաստանաւն և Լանկացի Անաշթաս Սթրատիի 15 թօնօնոց առագաստանաւը, որք նարինջ կ'բերէին, ճամբան փոթորկի հանդիպելով, ցամաք ինկեր եւ ընկղմեր են։ Նոյնպէս երկու առագաստանաւեր, որոնցմէն ալ և միւսը նարինջ բեռցած էր, Տէտէաղաճի մօտ՝ Մարիցա գետին բերանը խորտակուեր են։

—Արեւելեան Ռումելիի մէջ խստաշունչ ձմեռ մը կ'տիրէ։ Ամէն կողմ պատած է ձիւնով որուն թանձրութիւնն 1½ թիզի կ'հասնի։ Տեղ տեղ գիւղերու և գիւղաքաղաքներու միջև հաղորդակցութիւնք խզուած են, և սահնակն յաջորդած է կառքերուն։

—Իզմիրի մէջ տիրող բուռն փոթորկին հետեւանօք, Պոլսոյ և Իզմիրի միջեւ հեռագրաթելը խզուած ըլլալով, հաղորդակցութիւնք կ'կատարուին անգլ. ընկերութեան ընդծովեայ պարանով։

—Ենի—գաբուի առջև խարսխած «Նուրվանի» անուն օսմ. առագաստանաւ մը ցամաք ինկաւ և քիչ մնաց որ կտոր կտոր ըլլար, բայց նաւաձիգ ընկերութեան շոգենաւերն օգնութեան հասնելով, ազատեցին զայն և Սթենիայի ծովածոցը տարին։

—Ինչպէս Շբ. օր ծանուցինք, Մաքրիգիւղի բացերը ձկնորսանաւ մը ընկղմելով, երեք ձկնորսներէն մին, Թանիր անուն, խեղդուած է։

—Սամաթիոյ բացերը, Շբ. օր, անտէր մակոյկ մը գտնուեցաւ։ Նաւահանգստի վարչութիւնը քննութիւն կ'կատարէ։

—Սև ծովու մէջ ևս բուռն փոթորիկ մը կ'տիրէ, որ արգելք կ'ըլլայ թղթաբեր շոգենաւերուն կանոնաւոր երթեւեկութեան։ Քէօսթէնճէէ հասնող ռումանական շոգենաւ մը ուղեւորները կ'պատմեն թէ ճամբան մեծ առագաստանաւի մը բեկորները տեսած են։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Տրապիզոնի նորընտիր Առաջնորդ Տ. Ներսէս եպսկ. Ալաճեան Շաբաթ օր Ֆրանսական շոգենաւով իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

—Երեւանի մէջ ճարակող ժանտախտէն զերծ մնալու համար, Սևանէն Ս. Նշանի մասունքը բերուեր է եկեղեցի, ուր հաւատացեալներու խուռներամ բազմութիւն մը ջերմեռանդութեամբ ուխտ կատարեր է։ Թեմակալ Առաջնորդն ու դպրանոցի տեսուչ վարդապետները հաւատքի զօրութեան վրայ քարոզեր են, ցոյց տալով նաեւ առողջապահիկ միջոցներ։ Ս. Մասունքը վերադարձուած օրը հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեր է, և ներկաներուն մէջ գտնուեր են բազմաթիւ օտարազգիներ։ Նոյն օրը, Հայ վաճառատունները փակ մնացեր են։

—Ռոտոսթոյի Առաջնորդ Տ. Վահրիճ Ծ. Վրդ. ընկերակցութեամբ առաջնորդարանի դիւանապետին, Էտիրնէ մեկնած է պաշտօնապէս ներկայանալու համար Վսեմ. Կուսակալին։

—Հրեայ բանասէր Տէֆթէլօվից որ աշակերտած է Բրոֆ. Խալաթեանցի, գերմանական հանդէսի մը մէջ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակեր է Հայ ձայնագիտութեան վրայ, եւ երեւան հանած է զանազան ձայնական օրէնքներ որք ցարդ անծանօթ մնացած էին։

—Արմաշու Դպրեվանքին փոխ—վանահայր Տ. Թորգոմ Վրդ. նախընթաց կիրակի նախագահեր է եկեղեցական արարողութեանց և քարոզ խօսեր է. Ժողովրդեան ձօներ է Ս. Պատրիարք Հօր ողջոյններն և օրհնութիւնները։ Ցաւարտ պատարագի շնորհաւորութիւններ տեղի ունեցեր են։

—Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս եպսկ. Պարտիզակի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյն մէջ պատարագեր է տօնախմբութեան օրն և քահանայ ձեռնադրեր է Դաւիթ Վաշտօնեանը։

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԱՆԿՈՒՄ ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԻ

ԹՕՔԻՕ, Յնվ. 8.—Բորդ Արթուրի գերիներուն անձնատրութիւնն այս օր վերջացաւ։ Գերիներուն թիւն է ընդամէնն 878 սպայ և պաշտօնատար և 23,481 զինուոր։—Կ'հաւաստուի թէ Քիօդոյի ճափոնական երկաթուղւոյ Վարչութիւնն հրաման ստացած է պատրաստութիւն տեսնելու, 28,000 Ռուսներու փոխադրութեան համար՝ Սիմօնօզէքէ ի Քուրէ։ Բորդ Արթուրի գերիներն հաւանաբար Քուրէի մօտերը պիտի բնակին։ Փոխադրուելու կարող բոլոր հիւանդները ճափոն պիտի տարուին, և միայն ծանր հիւանդները պիտի մնան Բորդ Արթուրի հիւանդանոցներուն մէջ, և իրենց ապաքինումէն վերջ միայն ճափոն պիտի տարուին։

ԹՕՔԻՕ, 8. (Պաշտօնական).— Բորդ Արթուրի պահակազօրքին 878 սպաներէն 441ը միայն պատւոյ խօսք տուին արդի թշնամութեանց չմասնակցելու ճափոնի դէմ։ Ուստի ասոնք թոյլտուութիւն պիտի ստանան Ռուսիա դառնալու։ Այն բարձրաստիճան ռուս սպաներուն մէջ, որք նախամեծար համարեցին պատերազմական գերի մնալ, կ'երեւին Ֆօք, Սմիրնով և Կարպարովսքի զօրավարներն և Վիլման ծովակալը։ Զօր. Շդէօսէլ ամսոյս 12ին Տալնիէ շոգենաւ պիտի նստի Ռուսիա դառնալու համար։

ՍՈՒՏԱ, 8.—Օլէկ, Զիւմչիւկ, Տնէբեբէ և Ռիծն յածանաւերն և Կրէտէ, Կրօմֆէն և Թէլիօյ թորփիլանաւերը, որք Պալթիկի նաւատորմին երրորդ նաւաբաժինը կ'կազմեն, այսօր միջօրէէն ետքն Սուտայի ծոցէն մեկնեցան դէպի Քոս—Սայիտ։

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 8.—Զօր. Քուրոբադքին կ'հեռագրէ կայսեր.—Յունվ. 7ի գիշերը պզտիկ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ մեր զօրքերուն և ճափոնական զօրքերուն միջև։ ճափոնցիք պարտաւորուեցան ետ քաշուիլ։ Այս թեթեւ կռուին մէջ մեր կորուստներն եղան 3 մեռեալ և 18 վիրաւոր։ Յնվր. 4ի գիշերը, ռուս հեծելազօրաց ջոկատ մը յարձակեցաւ ճափոնական պահակախմբի մը վրայ, որմէ 21 հոգի սպաննուեցան և 5 հոգի գերի բռնուեցան։

ՄՈՒՆԻԽ, 8.—Պաւիերայի Լուիդբօլտ իշխանն իր յարկաբաժնին տախտակամածին վրայ սահելով ինկաւ եւ աջ ծունգին յօդուածէն թեթեւ վէրք մ'առաւ։ Բայց կ'կարծուի թէ քանի մ'օրուան հանգիստ պիտի բաւէ իրեն, բոլորովին ապաքինելու։

ՓԱՐԻԶ, 8.—Մ. Սիվդօնի տեղ երեսփոխան ընտրուեցաւ դեր—ծովակալ Պիէնէմէ։

ՎԻԵՆՆԱ, 8. —Թօքիոյէ կ'հեռագրուի թէ Բորդ Արթուրի յանձնումը տեղի ունեցաւ առանց դէպքի։ Այժմ բոլոր բերդերուն վրայ, կ'ծածանի ճափոնական դրօշը։ Ցայտարարութիւն մը մահուան պատիժ կ'սպառնայ Չինացի ժողովուրդին, եթէ երբեք աւարառութիւն ընէ։ Զօր. Նօկիի տեղեկագրին նայելով, մինչեւ երէկ կէս օր, 140 ռուս սպայ եւ 4030 զինուոր ճափոն մեկնած են։ Վերջին շաբաթներս Բորդ Արթուրի մէջ տիրող տարափոխիկ հիւանդութեանց պատճառաւ, ճափոնցիք որոշեցին բոլոր քաղաքն հանելու, Բորդ Արթուր մտնելէ առաջ։— Բորդ Արթուրի նաւահանգստին մէջ գտնուող գործածելի 10 նաւեր կան։ Երկրորդ նաւահանգիստը գրէթէ բոլորովին խափանուած է ընկղմուած նաւերով։ Նաւահանգստին քննութեան գործողութիւնները շատ վտանգաւոր են, բազմաթիւ ընդծովեայ ականներու պատճառաւ։

—Զօր. Քուրոբադքին Բորդ Արթուրի անձնատուութիւնն իմացած է Մարեչալ Օեամայի մէկ նամակէն, որ միանգամայն իր հիացումը կ'յայտնէր բերդաքաղաքին պաշտպաններուն քաջութեան համար — ճափոնցիք իրենց հետ ունենալով բերդաքաղաքին վերաշինութեան համար բոլոր պէտք եղած նիւթեղէնները, կ'յուսան ամէն բան ի գլուխ հանել երեք շաբթուան մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.—«Տէյլի Էքսբրէս» կ'իմանայ թէ ճափոնցիք շատ զարմացան անձնատուութեան առաջարկին վրայ, զի կը յուսային որ դեռ կռիւը չորս շաբաթ պիտի տեւէր։ Պաշարման միջոցին ճափոնական կորուստներն եղած են 50,000 հոգի։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 8. — Զօր. Նօկի հեռագրեց Միքատոյին թէ Բորդ Արթուրի յանձնման վերջին ձեւակերպութիւններն երէկ կատարուած են, և քաղաքին վարչութիւնն յանձնուած է ճափոնցիներուն ձեռքը։

—8. — Թօքիոյէ կ'հեռագրուի թէ Միքատօն հեռագիր մ'ուղղած է Զօր. Նօկիի, հրաման ընելով որ իր շնորհաւորութիւններն հաղորդէ Բորդ Արթուրի ճափոնական բանակին, որ այնքան արիաբար կռուեցաւ ճափոնական ազգին փառքին համար։

ՉԻՖՈՒ.— ճափոնցիք 80,000 թօնօ ծաւալ և երկու ամսուան բաւելու չափ ոսկի խոտ և ալիւր գտան Բորդ Արթուրի մէջ։ Ասկէ զատ բան չէր մնացած։

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 8.— Զօր. Սախարով կ'հեռագրէ Ընդհ. Սպայակոյտին.—Անցեալ գիշեր ճափոնցիք յարձակեցան մեր ձախ բանակին վրայ, Դիէն-Շան—Ցիի մօտ։ Ցոյժ բուռն ճակատամարտ մ'սկսաւ։ Մեր զօրքերը թնդանօթի բուռն կրակ մը բացին ճափոնական բանակին դէմ և օգտութիւններ ստացան։»

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ԹԵՐԹԵՐՈՎ. ՅՆՎ. 7)

ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԻ ԱՆՁՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 6.— Բորդ Արթուրի պահակազօրքն երէկ դուրս ելաւ քաղաքէն դէպ արեւմուտք Նաուցուի գիւղը։ ճափոնական զօրքերն անցքին երկու կողմը շարուած էին եւ զինուորական պատիւներ կ'ընէին բարձրաստիճան ռուս սպաներուն անցնելու ատեն։ Ռուս սպաները կախած էին իրենց սուրերը, բայց զինուորներն անզէն էին։ Գիւղին մէջ ճափոնական պատուիրակներ ընդունեցին Ռուսներն եւ խումբ խումբ բանակելու տեղեր ցուցուցին անոնց առժամապէս։ Բորդ Արթուրի ոչ—պատերազմիկներն ալ այսօր մեկնեցան քաղաքէն։ ճափոնցիք կիրակի օր պիտի մտնեն Բորդ Արթուր։

⁂ Ռուս կանոնաւոր զօրքերը դուրս ելան քաղաքէն, և այսօր Տալնի պիտի տարուին։ ճափոնական զօրագունդ մը քաղաք մտաւ այսօր կարգապահութիւնն անվթար պահելու համար։ Ոչ—պատերազմիկները, եթէ ուզեն, պիտի կրնան քաղաքին մէջ մնալ։ ճափոնցի նաւազներ նաւահանգստի ականներէ մաքրելով եւ մուտքին մէջ ընկղմած ճափոնական նաւերն հանելու կ'զբաղին։

⁂ Բորդ Արթուրի մէջ տօնական հանդէսներով զգեստաւորուած անձեր կառքերով կ'երթեւեկեն։ Զուարթութիւնն ու խանդավառութիւնն անչափ մեծ են, որպէս թէ ազգային հանդէսի մը պատրաստութեամբ զբաղած ըլլային։ Տուներն ու խանութներն համեմատաբար քիչ վնասուած են, բայց ամրոցներն աւերակաց կոյտեր են։ Արուեստագիտական շինութեանց հետքն անգամ մնացած չէ։ Շուշիշեան ամրոցը մանաւանդ մեծ աւերակ մ'եղած է։

ԸՆԿՂՄԱԾ ՌՈՒՍ ՆԱՒԵՐ

ԹՕՔԻՕ, Յնվ. 6.—Ծովային պաշտօնատան տեղեկութեանց նայելով, Բորդ Արթուրի անձնատուութենէն առաջ ճափոնցիք ընկղմեցին Կոյֆամիլ, Վզոտնէ ռուս թորփիլանաւերն ու Եէֆէթէնէ, Սէյէ և Պօթ+ թորփիլահալածները։

ՌՈՒՍ ԳԵՐԻՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 6.— Բորդ Արթուրի գերիներուն ցանկին մէջ վիրաւորներն ու հիւանդները փոխանակ զատ զատ ցուցուելու, միասին հաշուուած են, այնպէս որ գերիներուն ընդհանուր թիւը 48,000ի պիտի ելնէ ապա։

ԹՕՔԻՕ. Յունվ. 5. — Զօր. Նօկի կը հեռագրէ.—«Անձնատուութեան պայմանագրին Բ. յօդուածին մէջ ցուցուած առարկաներուն յանձնումը տեղի ունեցաւ Յնվ 4ին։ Ամրոցներուն և հրետաններուն յանձնումն աւարտեցաւ։ Գերիները Յնվ. 5ին պիտի հաւաքուին որոշուած վայրի մը մէջ. բայց զանոնք որոշելն այնչափ կնճռոտ է որ արդիւնքը կարելի չէ այժմէն տեղեկագրել. հարեւանցի հաշուով մը, գերի ինկած են 8 զօրավար, 4 ծովակալ, 57 գնդապետ և հազարապետ, 100 զինուորական նաւապետ, այսինքն հրամատար, 531 հարիւրապետ և տեղակալ (ցամաքային բանակի), 200 նաւային տեղակալ և պաշտօնեայ, 99 ցամաքային բանակի պաշտօնեայ, 109 զինուորական բժիշկ, 20 քահանայ, 22,434 ցամաքային ենթասպայ և զինուոր, 4,500 նաւային զինուոր, 3645 ոչ պատերազմիկ ցամաքային բանակէն և 500՝ նաւատորմէն, ընդամէնը 32,207 հոգի։ Կամաւորներուն մեծ մասն ոչ—պատերազմիկներու թիւին մէջ է։ Ասկէ զատ, 15,000 կամ 16,000 հիւանդ և վիրաւորեալներ կան հիւանդանոցներու մէջ. կան նաև 100 համետաւոր և 1870 կառաձիգ ձիեր։»

ՉԻՖՈՒ, Յունվ. 5. — Բորդ Արթուրի բնակիչներէն 1,000 հոգի կ'սպասուին այսօր հոս։ Չինական նաւահանգիստ—քաղաքներուն մէջ գտնուող Եւրոպական գաղթականութիւնները մտադիր են Բորդ Արթուրի հիւանդանոցներու վիրաւորներն ու հիւանդները Չիֆու, Դիէնձին, Շանկայ, Վէյ Հայ Վէյ և Զինկթաուի հիւանդանոցներուն մէջ խնամել։ Տեղւոյս անգլ. և ճափոնական հիւպատոսներն հաստատեցին թէ 60 վիրաւորեալի տեղ կայ միայն հոս։ Դիէնձինի և Շանկայի մէջ ալ շատ տեղ չկայ։ Վերոյիշեալ քաղաքներն հազիւ պիտի կրնան վիրաւորեալներուն մէկ մասը միայն ընդունիլ, և մեծագոյն մասը Բորդ Արթուրի մէջ պիտի մնայ։

ԼՈՆՏՈՆ, Յունվ. 6. — Ռուսները չեն կարծեր որ ճափոնցիք միայն 50,000 հոգի կորսնցուցած ըլլան։ Կ'ըսեն թէ առնուազն 80,000 հոգի կորսնցուցին։ Զօր. Նօկի ամէն միջոց ձեռք առաւ Ռուսաց մեկնելէն անմիջապէս ետք բերդաքաղաքին վերահաստատման սկսելու։ Մեծաքանակ ատաղձ և շինանիւթ կայ պատրաստ Տալնիի քով։ Պէտք եղած երկաթէ տախտակներն ու այլ պիտոյք ճափոնի մէջ պատրաստուած են ամիսներէ ի վեր։

ԶՕՐ. ՇԴԷՕՍԷԼ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 6.— Զօր. Շդէօսէլ պատւոյ խօսք տուաւ այլ ևս չմասնակցելու ներկայ պատերազմին. Նակազաքիի ճամբով Ռուսիա պիտի դառնայ։ Միքատօն հրամայեց որ ճափոնական Մարեչալի մը յատուկ ամէն պատիւ ընծայուի ռուս զօրավարին։ Յայտնի չէ թէ Զօր. Շդէօսէլի այցելութիւնն ընդունելու մասին ճափոնի Վեհապետին փափաքը պիտի կատարուի՞ թէ ոչ։ Ռուս զօրավարը Բեդերսպուրկի մէջ Կայսեր բերանացի տեղեկութիւններ տալէ վերջ Իտալիա կամ Ռիվիէրա պիտի երթայ կազդուրուելու համար։

ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

ՓԱՐԻԶ, Յնվ. 6.—Ֆրանս. թերթի մը Չիֆուի թղթակիցը Բորդ Արթուր երթալ ուզեց, բայց երկու անգամ ալ արգիլուեցաւ ճափոնական թորփիլանաւէ մը։ Ազդարարուեցաւ որ եթէ Բորդ Արթուր մտնել փորձէ պիտի ձերբակալուի, զի ծովային պաշարումը վերջացած չէ դեռ։

ԱՆՁՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՂՏՆԻ Կ'ՊԱՀՈՒԻ

ՊԵՐԼԻՆ, Յունվ. 6. — Լօքալ Անցայկէրի թղթակիցն Մուգտէնէ քաղած մէկ հեռագրէն կ'երեւի թէ Բորդ Արթուրի անձնատուութիւնը գաղտնի կ'պահուի Մանչուրիոյ ռուս բանակէն. սոյն հեռագիրը կ'ըսէ. — Երկու օրէ ի վեր չափազանց լուրջ զրոյցներ տարածուած են Բորդ Արթուրի վրայօք. բայց այդ զրոյցներ պաշտօնապէս չհաստատուեցան դեռ։ Կ'ըսուի թէ Ռուսերը քաղաքը պարպելով Լիաօդիշան քաշուեր են։

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ԹՕՔԻՕ, Յունվ. 6. — Երեսփ. Ժողովը մասնաւոր գումարում մ'ընելով որոշեց շնորհաւորել Կայսրը վերջացող տարուան պատերազմին յաջողութեան համար որ Բորդ Արթուրի անկումովը իր գագաթնակէտին հասաւ։ Որոշեց նաեւ իր փառաւոր յաղթանակին համար շնորհակալութիւն յայտնել Զօր. Նօկիի և Դ. զօրաբանակին։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 6 —«Ստանտարտ» կ'իմանայ Բեդերսպուրկէ թէ Նիքօլա Բ. Կայսրն Եշ. առաւօտ իր քննական ուղեւորութենէն վերադարձաւ և կէս օրին նախագահեց Կայսեր. Պալատին մէջ գումարուած Նախարարաց Խորհուրդին։ Այս գումարման մէջ որոշուեցաւ պատերազմը շարունակել աւելի մեծ եռանդով։ Քուրոբադքին Փետր. վերջէն առաջ 200,000 նոր զօրք պիտի ընդունի։ Սիպերիական երկաթուղւոյն փոխադրման կարողութիւնը պիտի աւելցուի նորաձեւ վակոններու գործածութեամբ։ Ծովակալ Ռօժտեսդվենսքի և իր նաւաբաժինը Ռուսիա ետ պիտի կանչուին։ Կայսրն և իր խորհրդականներն համակարծիք են թէ այս վայրկենիս հաշտութեան բանակցութեան մտնելն անհամաձայն է երկրին արժանապատուութեան համար։ Կառավարութիւնն որոշեց շարունակել պատերազմը մինչեւ որ Ռուս բանակը վճռական յաղթութիւն մը ձեռք բերէ։

ԿԱՐԾԵԱՑ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍԵՐ ԵՒ ՆԻՔՕԼԱ Բ.Ի ՄԻՋԵՒ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 5.—«Թայմզ»ի Վիեննական թղթակիցը կ'հեռագրէ. —Պատերազմի ծագումէն տասն օր առաջ, գերման կայսրը ճափոնի եւ Ռուսիոյ ուժերուն եւ պատերազմի պատրաստութեանց նկատմամբ ընդունած տեղեկութեանց վրայ յենլով, հետեւեալ հեռագրեց Նիքօլա Բ. Կայսեր. «Կ'խնդրեմ ձեզմէ, լաւ մը խորհեցէք ճափոնի հետ պատերազմի մտնելէ առաջ։ ճափոնի զինուորական ուժերուն եւ իր պատրաստութեանց, ինչպէս նաեւ Ձեր ունեցած ուժերուն եւ Մանչուրիոյ մէջ ունենալիք ուժերուն մասին առած ստոյգ տեղեկութիւններէս, կը տարակուսիմ պատերազմին ելքին վրայ։ Ուստի, կ'խնդրեմ ձեզմէ, շատ աղէկ խորհեցէք ճափոնական պայմանները վերջնապէս մերժելէ առաջ»։ —Ռուսիոյ կայսրը գերման կայսեր պատասխաներ է թէ «Ամէն միջոցներ ձեռք առնուած են, մեր զինուց յաղթանակն ապահովելու համար»։ — Թղթակիցը կ'յաւելու թէ վերոյիշեալ բառերուն վաւերականութիւնը չի կրնար երաշխաւորել, զի կրնայ ըլլալ որ դիւանագէտները բերնէ բերան իրարու հաղորդելով փոխուած ըլլայ, բայց թէ պատերազմէն քիչ առաջ այս մտքով կարծեաց փոխանակութիւն մը տեղի ունեցած ըլլալն այն աստիճան վստահելի աղբիւրէ մը լսեցի որ պատճառ չկայ չհրատարակել զայն։

ՊՕԼԹԻԿԵԱՆ ՆԱՒԱԲԱԺԻՆԸ

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, Յնվ. 6.— Ծովակալ Ֆօլքէրզամ կ'հեռագրէ ծովային պաշտօնատան թէ իր յածանաւերէն երկուքին մեքենաներուն կարեւոր մասերն փոխել հարկ եղաւ և թէ մեքենագէտներու պէտք ունի։

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 6.— Բէշավուրէ Դեկ. 10 թուով կ'ծանուցանեն թէ Աֆղանիստանի Էմիրը, գերման ճարտարագէտ Ֆլայշէրի ապսպրած թնդանօթի մը կոպել տալով, կտոր կտոր ընել տուաւ զայն։ (Նոյն Ֆերայէ Բէյէն, Յնվ. 7)

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ռ.	95 26
Ամէնէն բարձր գին	»	95 34
Ամէնէն վար գին	»	95 25
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	126 62½
Ամէնէն բարձր գին	»	127 37½
Ամէնէն վար գին	»	126 62½
Թրանվայ	»	108 —

ԲԱՑՈՒՄ, 27 Դեկտ.

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ռ.	95 15
» » ժամ 6ին		95 15
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	126 50
» » ժամ 6ին		126 62½
Հելլենկ. պարգեւաւոր թուղթ	ֆր.	429 —
» նոր »	Բ. Օ. Ռ.	3 86
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	15 30
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ Ա.	ֆր.	293 —
» » » Բ.	»	268 75
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	513 —
Անատօլուի երկթ. պրտթ.	»	524 —
» » բժնթ.	Ա. Ռ.	12 70
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ռ.	4 02½
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	ղրշ.	635 —
» Ժուխանա	»	210 —
» պարտաթուղթ	ֆր.	484 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	249 —
Հելլենական 5 % 1881	»	241 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիոմի	»	56 50
Քարափ Իզմիրի	»	575 —
Թրանվայ	»	104 —
Դարասու		74 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ Ա.	»	27 —
» » Բ.	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	480 —
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ. Ռ.	30 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան	Օ. Ռ.	2.50 — 1
» » 8 »	»	5.50 — 5
Ռումելիի Երկթղ.	ֆր.	1.50 —

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	111 05	110 05
» չէք	110 25	110 05
Բարիզ 3 ամիս	22 62½	22 82½
» չէք	22 73½	22 83
Պերլին մարք	18 44	18 54
Վիեննա քուրօն	21 69	21 79

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 38
20 ֆրանքնոց	»	87 18
20 մարքնոց	»	107 10
Բօլ Իմփէրիալ	»	89 30
Քրիմէց	»	51 04
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 07
Պէշլիք	»	105 20
Նոր մէթալիք	»	102 20
Ռուպլ թղթադրամ	»	8 60

Անտէք Ա. Անտրէաս, Ղալաթիա

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվր. 7

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա. Ռ.	86 87
» » գոց.	»	86 63
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 63
Եգիպտական Միացեալ	»	104 50
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	88 56
Պուլկար. փոխառթ. 1888	»	98 50
» » նոր 1892	»	98 50
Հելլենական Ռանդ 1881	»	38 50
» Մօնօբօլ	»	48 50
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 32½
Թրանվայ	»	4 —
Ճափոնական 4 %	»	76 75
Ռուսական		90 —
Դրամագեղչ	»	3 —

ԲԱՐԻԶ, Յնվր. 7

Օսմանեան Միացեալ բաց.		88 10
» » գոց.		88 05
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	128 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	589 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4%	»	477 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	358 —
Փոխառութիւն Գասապա	»	90 50
Ֆրանս. Ռանդ 3 %	»	97 75
Պալիա Գարայտըն	»	420 —
Պանք տը Սալօնիք	»	180 —
Քրէտի Լիօնէ	»	1150 —
Պանք տը Բառի	»	1263 —
Սպանիական արտաքին	»	89 97
Իտալական Ռանդ	»	103 95
Ռուսական		97 60
Թրանվայ	»	106 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 14
Դրամագեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, Յնվր. 7

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 43
» Լոնտոնի վրայ	»	239 80
Ռումելիի Երկաթուղի	»	134 —
Օսմ. Ռէժի	»	330 —
Դրամագեղչ		3 ½

ՊԵՐԼԻՆ, Յնվր. 7

Օսմ. Միացեալ		87 10
Անատօլուի Երկ. պարտաթ. մարք		103 70
» » բաժնթ. 60%	»	101 20
Ռուսական 4 %	»	89 50
Ռումելիի Երկաթուղի	»	129 90
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 22
Զկնարանի փոխառութիւն 1903		87 70
Դրամագեղչ		4 —

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. Ի ՊՈՒՏԱՊԷՍԹ

Կ Ե Ն Ա Ց Բ Ա Ժ Ի Ն

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332,000,000 ՖՐԱՆՔ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 129,000,000 ՖՐԱՆՔ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու և կենաց՝ չհաշուած մասնակցութեամբ և երաշխաւորեալ դրամով առկերով, որպէս նաև ամէն տեսակ գրաւմանց և շատ դիւրին պայմաններով, և յարմար գումարներու, անշարժ կալուածներու վրայ։

Բացարձակ կերպով կ'յայտարարենք որ Թուրքիոյ մէջ ներկայացուած ապահովագրական ընկերութիւններէն և ոչ մին է կինալ ե փոխել Ընկերութեան հետ այս տրդեր պատճառով որ, Ընկերութեան պայմաններն ամենէն աւելի նպաստաւոր ըլլալով հանդերձ ամենէն ալ ...

ԿԱՐԺԷ ՈՒՐԵՄՆ ԱՑԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՉՔԷ ԱՆՑԸՆԵԼ, ԴԷԹ ԳԱՂԱՓԱՐ ՄԸ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

Դեր Գործակալութիւն՝ Գալաթիան խան Թիւ 5.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ

Գաւառներու համար գոհացուցիչ պայմաններով Գործակալներ կ'փնտռուին։

Ընդհ. Գործակալը բովանդակ Թուրքիոյ

ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱԴԱՆԻ

ՊԱՌՆԱԹԱՆ ԽԱՆ Կ. ՊՈԼԻՍ 50—28

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ։ - Օսմ. Հանր. Պարտուց Թղթակալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կ'ծանուցանէ Պէրութի կազի անանուն ընկերութեան կողմէ հրապարակ հանուած իւրաքանչիւրը 22 օսմ. ոսկինոց 5500 պարտաթուղթերէն (1—5500 թիւ) ունեցողներուն թէ դրոշմատուրքերը վճարուած ըլլալով, իրենք միայն այդ պարտաթուղթերը Զկնարանի տեսչութեան դրոշմի դիւանին պիտի ներկայացնեն, ուր դրոշմուելու համար կանոնական ձեւակերպութիւնները պիտի կատարուին առանց իրենց կողմէ ո եւ է ծախք ըլլալու։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

22/4 Ծնվ. 1904/1320 3—2

ՊԱՂՏԱՏ ՕԹԷԼԻ

ՆՈՐԱԿԵՐՏ ՊԱՆԴՈԿ

ԷՍԿԻ ԶԱՊԹԻՅԷ ՃԱՏՏԷՍԻ

Ռումելիի երկաթուղւոյ կայարանին, Բ. Դրան պողոտային, նոր կառուցուող Թղթատարական և հեռագրական մեծ պաշտօնատան և մայրաքաղաքիս առեւտրական կեդրոնին ճիշտ մէջ տեղը, նոր պանդոկ մը չինուած կայ, որ ուշագրաւ է իր չէնքին գեղեցիկ ոճովը և բացարձակապէս առողջապահիկ հանգամանքովը։ Դիրքին չորութիւնը, տեսարանին գեղեցկութիւնն և սենեակներուն ճաշակաւոր կահաւորումը զինք յանձնարարելի կ'կացուցանեն։ Այս է ՊԱՂՏԱՏ ՕԹԷԼԻՆ, զոր ՑԱԿՈԲ ԷՖ. ՆՇԱՆԵԱՆ կարգադրած է ճիշտ եւրոպական ձեւերով։ Մաքուր ու հանգստաւէտ անկողիններ, օդաւէտ ու լուսաւոր սենեակներ, առատ ջուր ամէն յարկի վրայ, չքեղ սրահներ ընթերցանութեան, մաքուր ճերմակեղէն, պարկեշտ սպասարկութիւն, ամէն ինչ ապահովուած է։ Փափաքողներու համար ճաշ օթէլին յարակից ճաշարանէն։ Գին մէկ առաջնակարգ անկողինի 10 ղրշ., Բ. կարգի՝ 5 ղրշ.։

*** Ցակոբ էֆ. Նշանեան պատիւ ունի ծանուցանել իր առատաձեռն յաճախորդներուն թէ ըստ առաջնոյն կ'շարունակէ իր գործին, գանձումներու և վճարումներու ճիւղը, միեւնոյն օթէլին մասնաւոր բաժանմունքին մէջ։ Իսկ կօշկավաճառութիւնը կ'շարունակէ նոյնպէս Իսկէնտէր Պօղազի իր հին վաճառատունը։

15—11

ՆԱՖԷԻ ԲԱՍԹԻԼՆ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿԸ

Pâte et Sirop de Nafé

Այնան և ձմրան եղանակներուն յաճախագէպ հազը, հարբուխը, ցնցղատապը, պռօնչիթն և խռչափողի յատուկ ամէն տեսակ հիւանդութիւնները բուժելու համար պէտք է գործածել ՆԱՖԷԻ ԲԱՍԹԻԼԸ կամ ՕՇԱՐԱԿԸ։

Նաֆէին Բասթիլն մասնաւորապար կ'յանձնարարուի ՏԻԿԱՄՈՆՆԵՐՈՒՆ, քանի որ բասթիլներուն տուփերը գիւրաւ կրնան պահուիլ գրպաններու մէջ։ Կիներ և տղաքներ հաճոյքով կ'գործածեն զայն, իր քաղցր հոտին և ախորժելի համին համար. Այս դեղը որ իր ազդեցութեանը համար ամենուն դիւրամատչելի է, բացարձակապէս անվնաս է, երբ նոյն իսկ չափազանց գործածուի։ Մասնաւորապար յանձնարարելի է ամէն անոնց, որոնք ճնչառական գործարաններու հիւանդութենէ կ'տառապին։ Կ'ծախուի ամէն դեղարաններու եւ դեղի մթերանոցներու մէջ։ 44—21

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՁԷԹԻ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Ժ. Տ. ԲԱՐԱՄԲԷՎԱՅԻՏԷՍ

Բէյ-օղլու Միւլք խան Թիւ 60

Մասնաճիւղ.—Գալաթիա, Մէրսինա Չարշի, Սոբիէտի Ֆանը Բէյ.

ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Սոյն վաճառատան մէջ մեծաքանակ և փոքրաքանակ կ'ծախուին ճշմարիտ և զուտ ձէթեր ու օճառներ։—

Ապրանքներուն բնակարան յանձնուելը վաճառատան կողմէ կ'կատարուի ծախսը 100 գահեկանէ վեր։—Այն ապրանքները, որոնցմէ գոհ չեն մնար գնողները, ետ կ'առնուին փոխարժէքը վճարուելով։—

Գիները հետեւեալ են և անփոփոխ

Առաջնակարգ ձէթ,	օխան	$6^1/_4$ ղրշ.
Նոյնպէս լաւ տեսակէ	»	6 »
Վառելու ձէթ	»	$5^1/_2$ » և 5
Առաջնակարգ օճառ... համար		$3^3/_4$ ղրշ.
Նմանապէս լաւ օճառ		$3^1/_2$ օխան

Մասնաւոր զեղչ հիւրանոցներու, դպրոցներու, հիւանդանոցներու և ուրիշ մարդասիրական հաստատութեանց համար եղած գնումներուն։— Վաճառատանս ամենաւոր յաճախորդութիւնն ունենալով արտադրող կեդրոններու հետ, յանձնարարութիւններ կ'ստանձնէ ուղարկելու եւ վառելու ձէթի, մեքենաներու յատուկ ձէթի և օճառի համար, ուղարկած գաւառներու ...։—

Մասնաճիւղին.—Հարկաւ ապրանքներու... մէջ գտնուող ապրանքներէն մէջ ... ներկայ և ...։

Մէջ քանակութիւն մը կ'ըլլայ հասցնել հաճախորդներուն։ Գաւառներէ մասնաճիւղին օճառ չի ծախեր։

50—50

ՊԱՅՄԱՆՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	ՄԷՃ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ	$1^1/_2$	»
ԶԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	30	ՓՐ.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՕՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	12	ՂՇ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	ՄԷՃ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամենօրեայ ...	40	»

Անգլ. լիրան 119 ղրշ.—20 ֆր.նոցը $94^1/_2$.—Ռուբլին 55 ղրշ.էն վար չեն առնուիր։

Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար ԱՆՀՏԻՐ։ ՄՈՒՏՔ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փուլ կ'ընդունինք՝ 20 հաս 1 ղրշ.նոց բօսդայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշւով, և ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։

Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսդ—լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիոյի տարբերութիւնն առաքողին վրայ են։

Չէքերուն և Փօս'' գրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի։ Եկեղեցական ու բարեգործական Մանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ա'յն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական Թղթին՝ ստորագրուած Տնօրէնէն, ու կրնքուած Լրագրին սեփական կնիքովը։

Դանկա թերթ կ'ղրկուի անոնց որ վերոյգրեալէն տալ... սակով հաշուած ըլլան իրենց զրկած դրամը։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամենէն դիւրին կերպն է՝ մանտա—բօստ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղրշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանտա—բօստին կտրօնին ետեւն նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։

Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Զնորագուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'գադրին։

Հին թիւերը սովորական գնով չեն ծախուիր։

Ձապուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ՕՖՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

Վ. Մ. ՀԻՒՍԻՒՂԵԱՆ

ԼՕԶԱՆԷՆ ՎԿԱՅԵԱԼ

Բերա, Մեծ փողոց 454, — Ռուսական հիւպատոսարանին կից։ Կ'ընդունի ամէն օր, կէս օրէն մինչեւ ժամ 11 (Ը. Թ.)։

Գշ. և Շբ. օրերն առաւօտէն.

Կ'կատարէ վիրաբուժական գործողութիւններ. — Կ'ստանձնէ արուեստական բոլոր աշխատութիւնները, բօրօլէնի, բլոբէնի, ոսկիի և ... վրայ։ 50—38

Վերջին կատարելագործութիւնք։

QUINA-LAROCHE

ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ

Ստամոքսի հիւանդութիւններուն դիմադրելու համար, բժիշկները յատուկ կ'սահմանեն կազդուրիչ դեղի մը գիմել, և ընդհանրապէս Քինքինայի նախապատուութիւն տալով զայն կամ գինիի և կամ ալքոլ ըմպելիքի մէջ լուծելով կուտան։

Աւելորդ է գովեստ կարդալ Քինքինային, որովհետեւ բժիշկներն ամէն օր կ'գործածեն զայն և հետեւաբար չ'նր կարծեր որ անոր բուժիչ զօրութիւնն ու հռչակն աղդեցութիւնը չգիտցողներ գտնուին։ Կարեւորն այն է սակայն որ իբր Քինքինայով պատրաստուած դեղ ծախուածներէ չատեր՝ զուրկ են Քինքինայէն սպասուած բուժիչ յատկութիւններէն, անոր համար Քինքինայի ազդեցիկ հիւթը կեղեւէն զատելու, տանելու տրուեստը գաղտնիք մ'է ... ներուն համար. Մինչդ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ բուռած գեղն է որ կատարելապէս կը պարունակէ իր մէջ Քինքինայի բուժիչ հիւթն ու այժ տուող ազդեցութիւնը. և չկայ դեղ մը որ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ չափ այժ տայ մարմնոյն։

Տղաքներու կիներու տկարութեան, ստամոքսի տկարութեան և վատուժութեան համար սքանչելի դարման մ'է ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԸ. Կ'բուժէ նաև տենդ բիւնութեան ամէն տեսակն հիմնապէս եւ արագօրէն բուժելու համար պէտք է գործածել ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇԻ ՊՈՂՊԱՏԱՑՈՒՆ տեսակը։ Մէկ խօսքով այժ տուող ամենէն զօրաւոր դեղը Քինա Լառօշն է։ Կեղծերէն զգուշացէք. Դեղարաններէն ու մթերանոցներէն ու կեղծ ՔԻՆԱ ԼԱՌՕՇ փնտռեցէք։ 26—25

ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ

VICTORIA DE BERLIN

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 26 ՍԵՊՏ. 1853Ի ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ

ԵՒ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ Ց'1903 1·325·000,000 ՖՐ.

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՄԻՆՉ 1903 510·000·000 ՖՐ.

ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱՄԵՆԷՆ ՀԶՕՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ Է

Ունի պայմաններ զորս Թուրքիոյ մէջ գործող ընկերութեանց և ոչ մէն կրնայ կատարել։ Զոր օրինակ. 30 տարեկան անձ մը 25 տարուան տեւողութեամբ խառն (mixte ապահովագրութեան մը համար առաջին երեք տարիները պարտի վճարել 424 ֆր., երրորդ տարիէն վերջը կ'սկսի ամէն տարի չարունակ 10, 13, 16, 19, 22, 24 և այսպէսով մինչեւ 66 % զեղչուելով վերջին տարին, որով 25 տարուան մէջ ընդհանուր վճարածը կ'ըլլայ 6255 ֆր. և զուտ չահ 3745 ֆր.ով կ'ստանայ ճիշդ 10,000 ֆր.։

Բոլորովին անջատ ժողովրդական ճիւղ մ'ալ ունի չաբաթական վճարումներով և առանց բժշկական քննութեան։

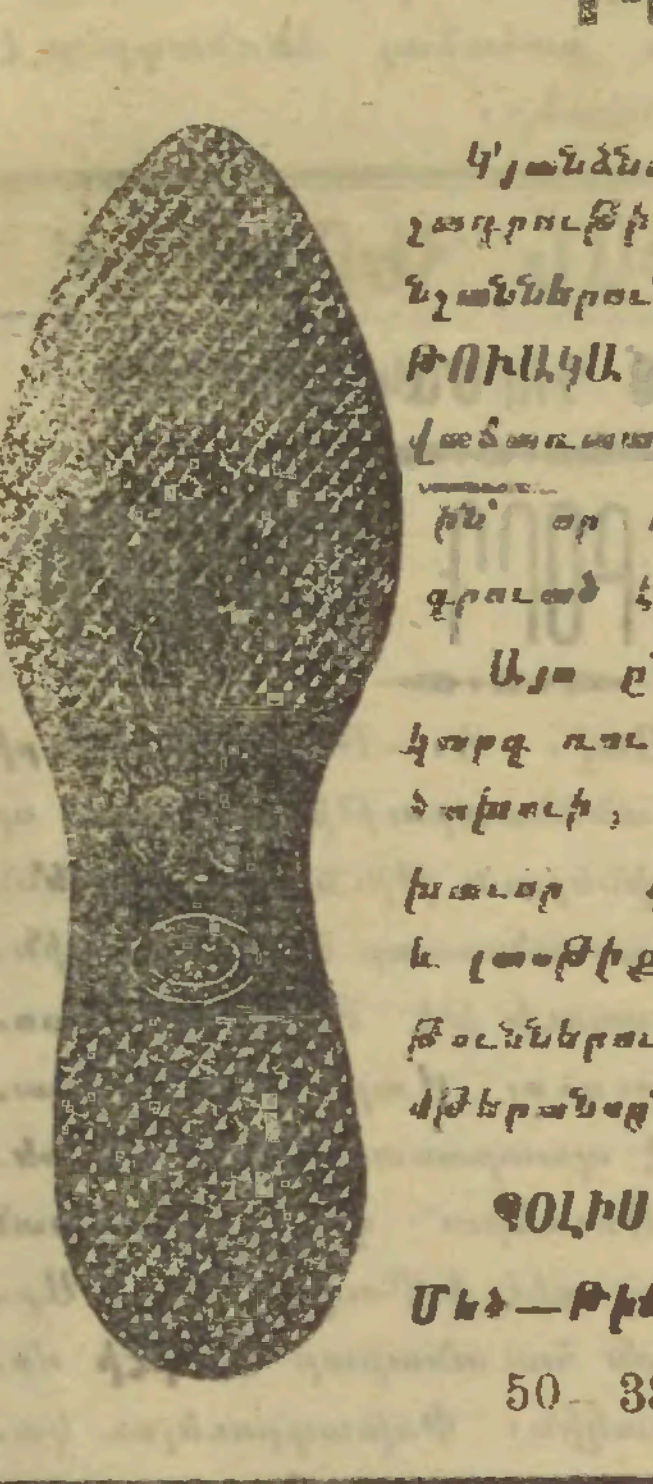
ԱՐԿԱԾԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն չոգենաւի, երկաթուղիի, թիւնէլի և թրամուէյի են. արկածներու դէմ ամբողջ կեանքի տեւողութեան համար, մի միայն մէկ տարեկան վճարումով, այն է 52 ֆրնք. 10,000 ֆր. մահուան պարագային, 15,000 ֆր. արկածէն յառաջ եկած անկարողութեան պարագային և օրական 5 ֆր. ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։ 50—34

Ընկերութեան ընդհանուր ... է Օսմ. Կայս. Պետութեան մէջ, Պէլի Լիմնէ, Գերմ. Կայս. Պետութեան Տեսուչ Լիազօր ներկայացուցիչ՝ ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՆԵՄ ԳԱԼՖԱՆԵԱՆ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՔԷՖՃԷՃԵԱՆ Պոլիս, Քաթրճօղլու խան, թիւ 45 և 45 bis.

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՆԽԱՐԴԱԽ ԼԱՍԹԻՔՆԵՐ

"ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ,,

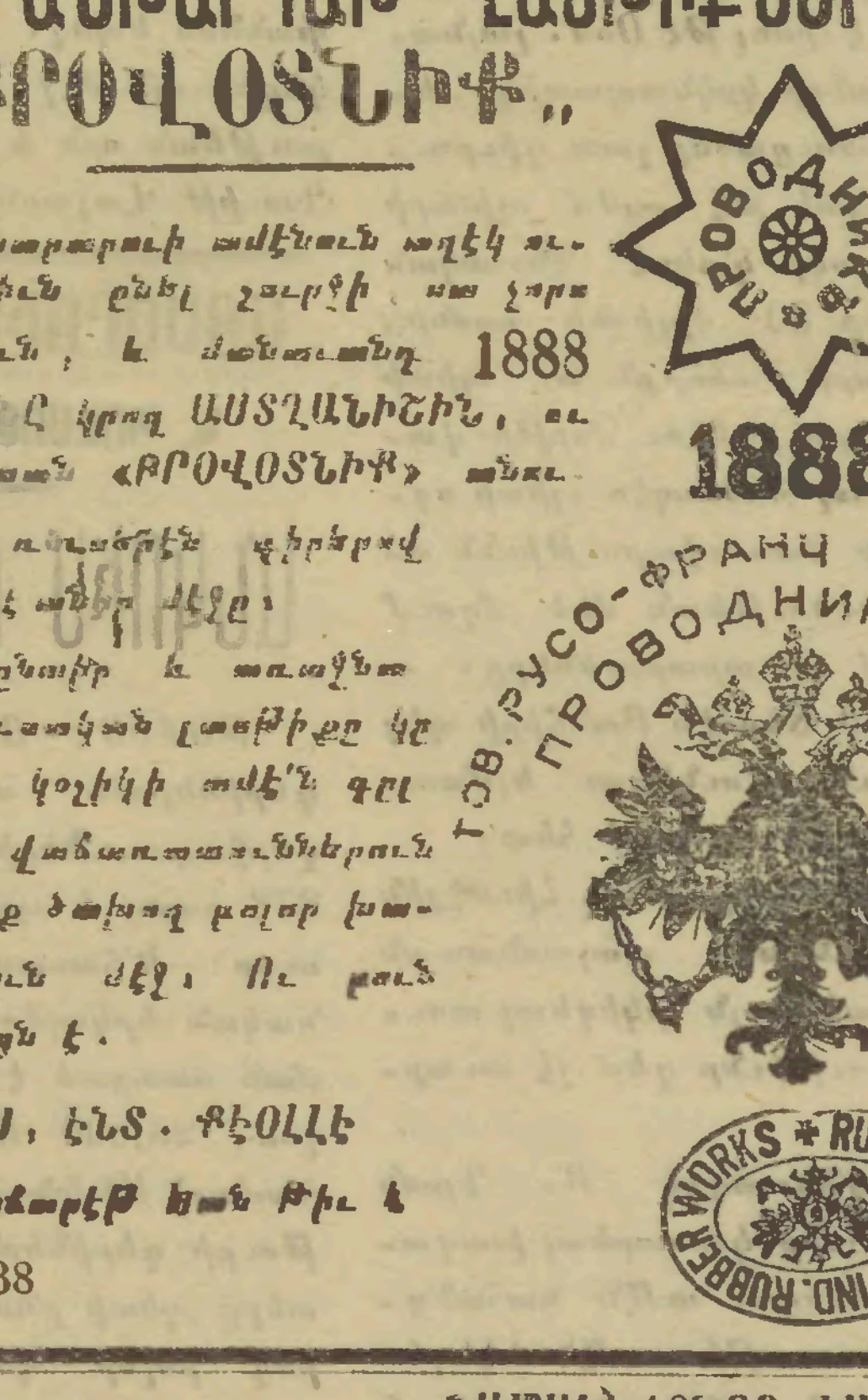
Կ'յանձնարարուի ամէնուն աղէկ ու չարդութիւն ընել չուզողին ... նշաններուն, և մանաւանդ 1888 ԹՈՒԱԿԱՆ Ը կրող ԱՍՏՂԱՆԻՇԻՆ, ու վաճառատան «ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ» անուն ... որ ռուսերէն գիրերով գրուած է անոր մէջը։

Այս ընտիր և տաղմու կարգ ռուսական լասթիքը կը ծախուի, կօշիկի ամէն գոյն խանութ վաճառատուններուն և լասթիք ծախող բոլոր խանութներուն մէջ։ Ու բուն մթերանոցն է.

ՊՈԼԻՍ, ԷՆՏ. ՔԷՕԼԼԷ

Մեծ—Թիճարէթ խան Թիւ 4

50 38

«ԲՒՒԶԱՆԴԻՈՆ»ի Տնօրէնութիւնը կ'ծանուցանէ թէ իրեն ուղղուած յօդուածները ետ չեն դարձներ, ...

Այս ... Նամակներ ...

ՆԱՄԱԿԻ 40ՆՈՑ ԿԱՄ 20ՆՈՑ ԲՈՒԼ

— և ո՛չ թէ Սէնէի կամ Իմփերատէի բուլ— ղրկել կ'խնդրուի անոնցմէ որք փոքր գումարներու համար նախամեծար կ'սեպեն ատկէ բուլ ղրկել ապահովագրեալ նամակաւ։ Բօսդահանէն բուլէն զատ ուրիշ բուլեր ժամով կը ծախուին, և տարբերութիւնն առաքողը կ'առնէ ի հարկէ։

ՀՐԱՇԱՆԻԿ ՏԻԿԻՆ ՄԸ

Գաղղիոյ Պուրպոն գիւղէն՝ Մատամ Պէլ՝ 28 տարեկան, 18 ամսէ իվեր սաստիկ հիւանդութենէ մը կը տառապէր, որոնցէ ամէն օր կը դողդողար ու ակռաները կը կրճտցնէր ժամերով. ատկէ զատ ջերմ մը կը տաքնայցնէր զայն ու ծամուէ կը պապակէր։ Մեծ քանակութեամբ Սիւլֆաթ տը Քինին կ'առնէր, այն աստիճան չատ, որ ստամոքսը այլ եւս չէր ընդունէր զայն։ Դժբաղդ կինոյ առողջութիւնը դադրած էր, երեսը ուռեցած, փորը մեծցած ու փայծաղը (ծալոց խառատուած։ «Տարիէ մը ի վեր քաշած տառապանքներս — կ'ըսէ Տիկինը — խելքէ դուրս բաներ էին, երեք ամիսէ աւելի անկողնոյ մէջ մնացի, այնչափ ուժաթափ էի։ Կերած քիչ մը կերակուրս ստամոքսիս վրայ կապարի պէս կը ծանրանար։ Գիշերները երբեք չէի կրնար քնանալ.

Ցկ. Աւրել

բոլորովին յուսահատ՝ մահուան մօտեցած կը կարծէի զիս»։ Այն միջոցները Տօքթ. Րէյնեօ կը յանձնարարէ խեղճ կնոջ, օրական 4 լգալի գաւաթ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՌԱՔ Quinium Labarraque առնել դեղէն առնել, որուն չնորհիւ կատարելապէս բժշկուելով, ուրախութիւններու ամենէն մեծը կզգայ. «ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՌԱՔը առնելէս 8 օր վերջ կ'ըսէ Տկ. Սրրել — առողջութիւնս զգալի կերպով բարւոքեցաւ, տենդս (սըրման) անյայտացաւ, ցաւերս եւ ուռեցքս անհետացան, քունս, ախորժակս ու մարսողական ուժս վերստացայ, 15 օր վերջ բոլորովին առողջացած էի։ Այն ժամանակէն ի վեր, որ երկու տարի եղած է, երբեք տենդ չ'տեսայ եւ խիստ քաջողջ եմ»։

Ամէն ճաշէ վերջ փոքրիկ գաւաթ մը ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՌԱՔ գործածելով հիւանդութենէ տկարացած անձինք քիչ ատենէն կը վերստանան իրենց ոյժն ու կորովը։ Այս դեղ հինցած եւ յամառ հիւանդութիւնները, անարիւնութիւնը ու տենդն (սըրմա) ապահովապէս կը բուժէ եւ անոնց վերադարձը կ'արգիլէ։ Գաղղիոյ բժշկական ակադեմին տեսնելով որ ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՌԱՔի չնորհիւ բազմաթիւ դժնդակ հիւանդութիւններ կը բժշկուին, տանց վարանելու գնահատեց զայն — ինչ որ հազուադէպ պատիւ մ'է — եւ յանձնարարեց ամեն երկրի հիւանդներուն վստահաբար գործածել, ուրիշ կազդուրիչ դեղերէն ոչ մէկն արժանացած է այս պատւոյն։ Տկարակազմներ, եւ հիւանդութեան, չարաչար աշխատութեան ու զեղծմանց հետեւանքով տկարացած անձինք, արագ մեծցող պատանիներ ու օրիորդներ, տղաբերքէ ելած կիներ, ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ եւ տենդի (սըրմա) ենթարկուողներ անհրաժեշտ է որ գործածեն ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՌԱՔը Quinium Labarraque.

ՔԻՆԻՈՒՄ ԼԱԲԱՌԱՔը խիստ լեղի է. ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ անոր բաղադրութեան մէջ անխարդախ Քինքինայի առատ հիւթ կայ, ատոր համար խիստ ազդեցիկ է. կը ծախուի կէս չիշը 3 եւ մէկ չիշը 6 Ֆրք. Մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու մթերանոցներուն մէջ։

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲՒՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՀԵՆՐԻԿԱ ՍԻԵՆԿԻԵՎԻՉ (81)

ԲՈՒԱՆԻԵՍՔԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ.—ԻԱ

Վախկոտ, սովորականին պէս ձախաւեր՝ կ'մօտենար, չլացած դեռատի կնոջ գեղեցկութենէն, որ անտարակոյս իր մէջ կ'արթնցնէր կորսուած երջանկութեան մը ցաւը։ Ուստի և դեռատի կինը քիչ մը չփոթած ընդունեց զինքը. բայց Սթաւլայնօրէն՝ առանց վարանքի՝ բացաւ ձեռքը, յաղթայարիչի մը լուսաւոր ու վէս հանդարտութեամբ։ Սակայն Մաալ, գիտնալով թէ խորհրդական ժամից մինակ կը գտնուէր իր տունը, ճաչի հրաւիրեց զինքը...։ Բլավիօքի, իր կողմէ, գեղեցիկն տիկին Ժամիցին բացակայութենէն սրտամաւ, և յիշելով Կազովսքիի հետ ունեցած բիքէթի յաղթանակները, հրաւիրեց այս վերջինը՝ գալ մասնակցելու սիրոյ և առաքինութեան այս խնջոյքին։ Հայր Բլավիօքի և խորհրդականը կառք եղան դեռատի ամոլին կառքին ետեւէն։ Կազովսքի մինակն առաջնորդուեցաւ իր պիւքայով։ Ճամբան Բլավիօքի կ'խորհրդակցէր Ժամիցին հետ.

—Ալ չեմ կրնար տոկալ... Աղջիկս երջանիկ է... Փեսաս ազնիւ մարդ մ'է, կորովի, բայց...

—Բայց ինչ, հարցուց խորհրդականը։

—Բիչ մը չղատող, գիտէք, բարեկամս... ժամանակին պատին դէմ փակցուց զիս քան հազար բուպլի խեղճ գումարի մը համար։ Պարտաւորեցայ ծախել Բուզմինէը։ Ե՛ ուրեմն, ի՞նչ տեսնեմ աղէկ, ահա նորէն կ'գնէ այդ միեւնոյն Բուզմինէը...։ Եթէ ինծի դէմ նուազ անգթօրէն վարուէր, մինչեւս վերջ Բուզմինէր ժառանգած պիտի ըլլար, իբրեւ աղջկանս ամուսինը. ուստի և պարտաւորուած չպիտի ըլլար նորէն գնել այդ հողը։ Այո՛, ազնիւ մարդ մը... բայց հունա՛ (ցուցամատին ծայրը ճակտին կըրթնցուց) բան մը կայ որ կ'եռայ ու կ'եռայ դեռ...։ Վերջապէս, ատիկա մեծ մեղք մը չէ՛...։

—Հըմ, բաւականացաւ ձայնել խորհրդականը։ Ներքնապէս սակայն կ'ըսէր. «Բուզմինէն բան մը մնացած չպիտի ըլլար, եթէ այս անմիտ ծերունին աւելի երկար ատեն իր սնօրինութեան տակ առնէր զայն.» սակայն իր հոգւոյն բնական բարութիւնը կ'արգիլէր իրեն այս ներքին մտածումը բարեկամին հաղորդելէ։

Երբ իրենց կառքը վերնագաւթակին ոտքը կանգ առաւ, Մաալ, արդէն հասած, կ'սպասէր իրենց սանդուխին առաջին աստիճանին վրայ, իր զաւակը թեւերուն մէջ առած։

— Զեզ կ'ներկայացնեմ զաւակս, ըսաւ խորհրդականին, գեղեցիկ մանչ մը չատ խելօք։ Ու Ժամիցին կ'երկնցնէր զայն, բայց այս վերջինը բաւականացաւ անոր այտը սեղմելով քիչ մը...։ Պզտիկը, այս ոչ փափուկ գգուանքին տակ, սկսաւ ճիչեր արձակել։

Ընդհանուր ճաշելու ժամն եկաւ։ Հրաւիրեալները սեղան նստան...։ Ժամից, բնութենէն խելացի և փափուկ, իբրեւ հողագործական վարչութեան խորհրդակցութեանց դիւանի անդամ, պէտք էր որ նաև պաշտօնական չրջանակներու յատուկ իմաստութիւնն ու պերճախօսութիւնն ունենար։ Ուստի և Բոլանիեսքիի կողմը դարձաւ ու այսպէս խօսեցաւ.

—Նորէն մեզի կ'դառնաք, սիրելի բարեկամս. նորէն ձեր տեղը պիտի ունենաք մեր մէջ, առանց հողագործական մասնագիտական ծանօթութեանց, բայց ատոր փոխարէն մեր հողատէրերուն սաէպ պակսող երկու բան ունենալով ձեր ձեռքը. դրամագլուխ և լաւ վարչութեան մը ըմբռնողութիւնը։ Ահա թէ ինչու գրեթէ վստահ եմ թէ ի զլուխ պիտի հանէք ձեր գործը՝ Բուզմինէի մէջ։ Ձեր վերադարձը մեծ ուրախութիւն կ'պատճառէ ինծ, ո՛չ միայն անոր համար որ այսուհետեւ ձեր մօտիկը պիտի ապրիք, դուք և սիրելի սանուհիս, այլ մանաւանդ անոր համար որ ձեր վերադարձին մէջ կ'տեսնեմ իմ ըստծիս հաստատումը, սա թէ մեր ուրիչներս, գէթ մեծամասնութիւնքս, սփռուած կ'տեսնէնք ինքզինքնիս՝ հեռանալու մեր վաղեմի ընտանեկան հողերէն, ուրիշ տեղ երթալ չահելու համար մեր ապրուստը, մեր զաւակները կամ նոյն իսկ մեր թոռները ապահովապէս հոն պիտի դառնան նորէն։ Եւ անոնք պիտի վերադառնան աւելի զօրաւոր, աւելի եփուն՝ կեանքի պայքարին մէջ, ստոյգ հաշիներու, լաւ հաշուեկշռութեան գիտութեամբ, աշխատութեան վարժութեամբ։ Կ'յիշէ՞ք ինչ որ բսած եմ ձեզ հոս իսկ, օր մը. «Հողը մեզ կ'քաշէ, ան միայն ճշմարիտ աղբիւրն է հարստութեան...։» Այն ատեն, հակառակ կարծիք մ'ունէիք դուք... և այսօր, կ'տեսնէք, դուք Բուզմինէի կալուածատէրն եղած էք։

—Անոր միջոցաւ և անոր համար բրի այս բանը չեղաւ Բոլանիեսքի ցոյց տալով իր կինը։

—Անո՛ր միջոցաւ և անո՛ր համար, կրկնեց խորհրդականը...։ Կ'կարծէք թէ իմ տեսութիւններուս մէջ բաժին մը չկա՞յ մեր կիներուն. կ'կարծէք թէ չե՞մ գիտեր գնահատել իրենց առաքինութիւնները։ Անո՛նք, կիներն են որ, իրենց սրտովն ու խիղճով, կ'հասկնեն թէ ո՞ւր է պարտականութիւնը. անոնք են որ, սրտանց, կ'մղեն զմեզ կատարելու այդ պարտականութիւնը։ Արդ, ճշմարիտ պարտականութիւնը, ինչպէս նաև ճշմարիտ հարստութիւնը, նորէն հողն է, հողը, հողը։

Ու Մ. Ժամից, որ, չատ մը խորհրդականներու պէս, իր խօսելու ձայնն ինքն իսկ մտիկ ընելու տկարութիւնն ունէր, աչքերը կէս մը փակեց, կարծես աւելի լաւ մտիկ ընելու համար ինքզինքը, յետոյ չարունակեց.

—Այո՛, անոր միջոցաւ վերադարձաք, ձեր սիրելի և արժանաւոր կնոջ միջոցաւ։ Այո՛, հոս է իր արժանիքը. Իցիւ թէ իրին պէս չատ մը կիներ ունենայինք մեր մէջ. բայց ատիկա չարգիլեր որ դուք, Բոլանիեսքի, հողէն հրաժարած ու նորէն հողէն քաշուած, գրաւուած չըլլաք...։ Մեզ ամենքս, իբր խորհրդականներ, միմիայն արօրը պիտի պարտաւորէ ինք ունենալ, և սա ալ պիտի ըսեմ ձեզ...։ Միայն Մ. Սթանիսլաս Բոլանիեսքին, միայն Տիկին Մաալ Բոլանիեսքին չէ, այլ Բոլանիեսքի ընտանիքն է որ մեզ կ'վերադառնան, որովհետեւ այդ ընտանիքը ժառանգած է յաջորդական չատ մը սերունդներու բնազդը, սերունդներու որք, ամենքն ալ, հողին վրայ մնացած են, և որոց փոշին կ'ներկայացնէ իբրեւ դարաւոր պարարտացուցիչ աղբը ձեր այդ կալուածին։ Այն ատեն, խորհրդական Ժամից, բաժակը բարձրացնելով, գոչեց.

—Կ'խմեմ այս բաժակը Տէր և Տիկին Բոլանիեսքիի կենացը, Բոլանիեսքի ընտանիքին կենացը...։

—Բոլանիեսքի ընտանիքին կենացը, չեղեց Կազօ հնչուն ձայնով մը, ընտիր Կազօ, որուն զօրովայիր սիրտը, թէեւ զուրկ պերճախօսութենէ, կ'ներէր այս ժամուն Բոլանիեսքի ընտանիքին, Մաալին պատճառաւ իր կրած բոլոր չարչարանքներուն, բոլոր վիշտերուն համար։

Եւ բոլոր հրաւիրեալները, բաժակնին ձեռք առած, Մաալի կ'մօտենային։ Դեռատի կինը, յուզուած, չնորհակալ կ'ըլլար անոնց՝ ժպիտով մը. երբ կարգը սիրուած ամուսնին եկաւ, Մաալ մինչեւ անոր ականջը ծռեցաւ, մրմնջելով.

—Ո՛վ Սթաս, ո՜րքան երջանիկ եմ։

Ցետոյ, երբ ամէն ոք նորէն տեղը դարձաւ, հայր Բլավիօքիի ձայնը լսուեցաւ.

—Հողին կառչիլ, անոր փարած ապրիլ մեռնիլ, ահա՛ ի՛նչ որ չկրցայ երբեք քարոզել։

(Իր երկիրը, իր ցեղը սիրող բարի Լեհն այս ձեւով ահա՛ կոչում կ'ընէր իր ցեղակիցներուն՝ իրենց երկրին մէջ հողատէր ըլլալու և մնալու և չգաղթելու, և ձեռք չհանելու իրենց հողերն ու կալուածները։)

Թարգմանեց Ե. Գ.

ՎԵՐՋ

Մեր Գրական Թերթօնը

Ի նկատ առնելով օրուան մեծ այժմէութիւնն որ է Ճաբոն, մեր Գրական Թերթօնը, վաղը, երեքչաբթիէն սկսելով, ամիսէ մը չափ, պիտի նուիրենք Ճաբոնական Արդի Կեանքի Պատկերները, զորոնք ա՛յնքան գեղեցիկ գրած է ԲԻԷՌ ԼՕԹԻ, և Բիւզանդիոնի համար գրական վայելուչ աշխարհաբարով մը թարգմանած է Զէքիբէ—Սարաֆ։

Բիէռ Լօթիի այս գրական կտորէն անմիջապէս ետքը, ԲՕԼ ՊՈՒՐԺԷԻ ամենէն յուզիչ վէպերէն մին պիտի ներկայացնենք, որ պատմուածքին պարկեշտութեան հետ կ'ծորդէ մասնագրական չնորհ և իմաստասիրական խորութիւն, Թարգմանիչ՝ Զէքիբէ—Սարաֆ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ ԵՒ ՄԱՆՈՒՑՈՒՄՆ փոխանորդական Աղէ. Պօղլէքէօյ.— Բաղէշոյ Ախլաթ գաւառակի Սոխորդ գիւղի բնիկ, անձը նիհար, հասակը կարճ, դէմքը սեւորակ, մազերն ու աչքերն սեւ, այժմ իբր քսան և չորս տարեկան, աչքին վերև վէրքի սպի մ'ունեցող և տասը տարիէ ի վեր անյայտացած Պօղոս Գրիգոր Ալոյ Վրդեւեան անուն երիտասարդին ո՛ւր, ողջ կամ մեռած ըլլալն անծանօթ է։

Կ'յանձնարարուի արգոյ ազգայնոց, որ եթէ երբեք յիշեալ երիտասարդ ազգայնոյ մասին ո և է տեղեկութիւն ունին, հաճին Պատրիարքարանիս ծանուցանել։

24 Դեկտ. 904 (Կնքէ Աղէ. Պօղլէքէօյ)

ԲԵՐԱՅԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ.— Աղքատախնամս կ'փութայ ծանուցանել թէ Նոյ. 30էն մինչեւ այսօր հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են.—Աղն. Ժառանգորդք Ցովսէփ էֆ. Գավաֆեանի մահուան առթիւ 162, Տիկին Թագուհի Մ. Բիւրքճեանի մահուան առթիւ 100, Տիկին Արուսեակ Միսաքեանի մահուան առթիւ 20, Հրանդ էֆ. Դարբինեան իր հանգուցեալ հօր Տիգրան էֆ. Դարբինեանի մահուան առթիւ 20, Աղն. Նշան էֆ. Գաղղեան մէկ ոչխար, Տիկին Փառանձեմ Փափազեան մէկ ոչխար, Նշան էֆ. Սէֆէրեան, մառաղ, հաց. միս և փիլաւ։ Աղնիւ նուիրատուաց մատուցանելով բազմաթիւ հիւանդաց և կարօտելոց չնորհապարտ զգացմանց հաւաստիքը։

Ի դիմաց Աղքատախնամի

Վ. Ատենադպիր Ատենապետ

Զարեհ Խաչեան Տոքթ. Տ. Աճէմեան

25 Դեկտ. 904 Բերա